

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI
RESİM BİLİM DALI**

**POP-ART RESMİNDE RENK, BİÇİM VE
KOMPOZİSYON İLİŞKİSİ**

ENES KURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. MUSTAFA KÜÇÜKÖNER**

KONYA-2023

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
---	---	---

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Enes KURT		
	Numarası	18811901023		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Resim Ana Bilim / Resim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Mustafa KÜÇÜKÖNER		
Tezin Adı	Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Enes KURT

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
---	---	---

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Enes KURT		
	Numarası	18811901023		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Resim		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Mustafa KÜÇÜKÖNER		
Tezin Adı	Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi			

Popüler kelimesi toplum arasında herkesçe bilinen ve sevilen yaşam şekli, alışkanlıklar, kıyafet tercihleri vb. verilerin anlatımında kullanılır. Eski çağlardan beri toplumlarda popüler olaylar veya durumlar olmuş, halk da dolaylı olarak bu olaylardan etkilenmiştir. Antik çağda yapılan festivaller, Yunan döneminde agora meydanlarında toplanıp felsefi konular üzerine tartışma yapmak dönemin popüler konularından biridir. Buna ek olarak Rönesans döneminde perspektif kullanılarak yapılan çalışmalar Rönesans çalışmalarının popüler görüntülerindedir. Barok, Romantizm, Realizm, Fovizm, Dadaizm, Ekspresyonizm, Kübizm ve Sürrealizm gibi sanat akımları da kendi içerisinde üslup bakımından popüleritesini barındırmaktadır.

Tarihi süreç içerisinde hem farklı konularda hem de sanatsal alanlarda popüler olaylar ve gelişmeler olmuş, ancak bu tür olayların sanat diline dönüşmesi Pop-Art akımıyla gerçekleşmiştir.

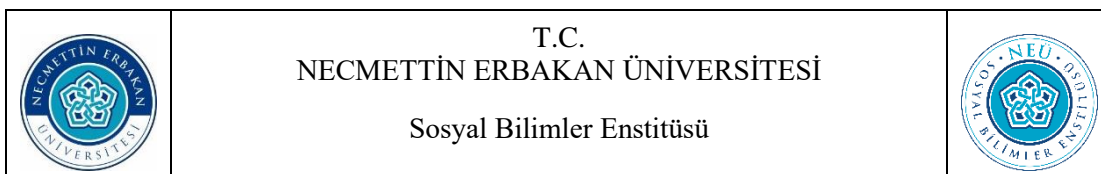
1950 yılından itibaren eş zamanlı olarak İngiltere ve Amerika da başlayan Pop-Art resim sanatı konu olarak dönemin popüler kültürünü kullanmıştır. Özellikle Amerika’da hızla artan tüketim kültürüyle olgunlaşan popüler olayların hızla duyulması olayı toplum yaşantısının kaçınılmaz bir parçası haline gelmiştir. Pop-Art ve popüler kültür her zaman iç içe gelişmiş, bu iki durum her zaman birbirini tetiklemiş ve kendini güncel tutmayı başarmıştır.

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın konu ve problem durumu, amacı, önemi, sınırlılığı, evren ve örnekleme ve yöntemi anlatılmıştır. Kavramsal çerçeve bölümünde Pop-Art düşüncesinin oluşumu ve dönemin popüler

gelişmeleri ele alınmış, Pop-Art resim üslubu, renk kullanımı, kompozisyon ilişkisi ve diğer sanatsal özellikleri değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorumlar bölümünde Pop-Art Resmin öncü ressamı olan Richard Hamilton, Roy Lichtenstein, Andy Warhol ve David Hockney' in Pop-Art tarzında yaptıkları üçer adet eserine yer verilmiş, bu eserlerdeki renk, biçim ve kompozisyon yapıları ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Pop-Art' a öncülük etmiş ve değer katmış bu sanatçılar dönemin popüler kültürünü ve Pop-Art estetiğini yansıması açısından önem arz etmektedir. Uygulama çalışmaları bölümünde bu tez kapsamında uygulama yapılma gerekliliğine değinilmiş ve Enes Kurt'un Pop-Art tarzında yapmış olduğu sekiz adet çalışması ele alınarak renk, biçim, kompozisyon ilişkisi açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Pop-Art, Popülarite, Resim Sanatı, Renk, Biçim, Kompozisyon

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Enes KURT		
	Student Number	18811901023		
	Department	Resim		
	Study Programme	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Supervisor	Prof. Mustafa KÜÇÜKÖNER		
Title of the Thesis/Dissertation	The Relationship between Color, Form and Composition in Pop-Art Painting			

The word popular is a well-known and loved way of life, habits, clothing preferences, etc. among the society. used to describe the data. Since ancient times, there have been popular events or situations in societies, and the public has been indirectly affected by these events. Festivals held in ancient times, gathering in the agora squares and discussing philosophical issues during the Greek period were popular topics of the period. In addition, the work done using perspective during the Renaissance period is one of the popular images of Renaissance studies. Art movements such as Baroque, Romanticism, Realism, Fauvism, Dadaism, Expressionism, Cubism and Surrealism also have their popularity in terms of style.

During the historical process, there have been popular events and developments in both different subjects and artistic fields, but the transformation of such events into the language of art was realized with the Pop-Art movement.

Pop-Art painting art, which started simultaneously in England and America since 1950, used the popular culture of the period as a subject. Especially in America, the rapid hearing of popular events maturing with the rapidly increasing consumption culture has become an inevitable part of social life. Pop-Art and popular culture have always developed intertwined, these two situations have always triggered each other and managed to keep itself up to date.

In the introductory part of this study named "The Relationship between Color, Form and Composition in Pop-Art Painting", the subject and problem situation, purpose, importance, limitation, universe, sample and method of the

research are explained. In the conceptual framework section, the formation of Pop-Art thought and the popular developments of the period were discussed, Pop-Art painting style, use of color, compositional relationship and other artistic features were evaluated. In the findings and comments section, three works by Richard Hamilton, Roy Lichtenstein, Andy Warhol and David Hockney, who are the leading painters of Pop-Art Painting, in Pop-Art style are included, and the color, form and composition structures of these works are discussed and evaluated. These artists, who pioneered and added value to Pop-Art, are important in terms of reflecting the popular culture and Pop-Art aesthetics of the period. In the section of the application studies, the necessity of making applications within the scope of this thesis was mentioned and the eight works of Enes Kurt made in Pop-Art style were evaluated in terms of color, form and composition relationship.

Keywords; Pop-Art, Popularity, Art of Painting, Color, Form, Composition

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Pop-Art resmi akademik açıdan 2. Dünya Savaşı sonrası yapılan yeniliklerin sonucu ortaya çıkan popüler kültürü irdelemektedir. Bahsi geçen dönemin gündem konularını ve toplumun oluşturduğu popüler kültürü adeta reklam karesi halinde bize sunan Pop-Art resmi, yapılan yenilikler serüveninin kendi içine bireyleri de dahil etmesi ile de bilinmektedir.

Popüler kültür denildiğinde akla 20. yüzyıl gelmektedir. Fakat insanlığın var olmasından bu yana her dönemin kendi içinde popülaritesi olmuştur. Paleolitik çağdan yazının bulunmasına, buharlı makinelerden günümüze kadar yaşanan gelişmeler ve sosyal olaylar dönemin yaşam biçimiyle özdeşleşmiştir.

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışma özellikle 20. yy’ın ikinci yarısında, Pop-Art resminin ibaresinin resmi olarak açıklanması ile günümüze kadar olan süreç ele alınmıştır. Bu çalışmada bahsi geçen dönem içerisindeki sanatçıların üslupları, eserlerin konusu ve eserlerin renk, biçim ve kompozisyon açısından incelenerek popüler kültür bağlamında analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın başından beri öneri ve desteği ile yanımda olan değerli danışmanım Prof. Mustafa KÜÇÜKÖNER hocama, görüş ve önerileri ile destek olan Resim Ana Bilim Dalı hocalarıma, değerli arkadaşlarım Abidin KATIPOĞLU ve Nimet KAYMAZ’a, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ediyorum.

Enes KURT

2023

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRSELLER LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Konu ve Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	1
1.3 Araştırmanın Önemi	1
1.4 Araştırmanın Sınırlılığı.....	2
1.5 Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	2
1.6 Araştırmanın Yöntemi.....	2

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Pop-Art Düşüncesinin Oluşumu.....	3
2.2. Pop-Art'ı Etkileyen Unsurlar.....	7
2.2.1. Popüler Kültür.....	7
2.2.2. Tüketim Çılgınlığı.....	10
2.2.3. Reklam Kültürü ve Algı.....	11
2.3. Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi Bağlamında Pop Art Resim Anlayışı.....	14
2.3.1. Pop-Art Resminde Renk Kullanımı.....	15
2.3.2. Pop-Art Resminde Kompozisyon Dengesi.....	17
2.3.3. Pop-Art Resimlerde Uyum ve Benzerlik.....	19
2.3.4. Pop-Art Resminde Estetik Durumu.....	20
2.3.5. Pop-Art Resminde Figür, Nesne ve Mekan Kullanımı.....	21
2.3.6. Pop-Art Resminde Kullanılan Teknikler ve Malzemeler.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Pop-Art Resmin Öncü Sanatçıları ve Eserlerinde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	27
3.1.1. Richard Hamilton' un Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	27
3.1.2. Roy lichtenstein' ın Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	36
3.1.3. Andy Warhol' ın Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	42
3.1.4. David Hockney' ın Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	49
3.1.5. Jeff Koons' un Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA ÇALIŞMALARI

4.1. Uygulama Çalışmalarının Yapılış Amacı ve Süreci.....	61
4.2. Enes Kurt'un Pop-Art Tarzındaki Uygulama Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi.....	61
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA.....	78
GÖRSEL KAYNAKÇA.....	80

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. 9 Ağustos 1945'te Nagasaki'ye atılan atom bombasının düştüğü yerin 18 km üzerine yükselen yoğunlaşma bulutu.....	4
Görsel 2. Red Bull Marka İsimli Ürün Tanıtım Görseli	13
Görsel 3. Andy Warhol, Turquoise Marilyn, (Turkuaz Marilyn), 1964.....	16
Görsel 4. Richard Hamilton, Interior II (İç Mekan II), 1964.....	17
Görsel 5. Andy Warhol, “Marilyn Monroe”, 1967.....	22
Görsel 6. Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), 1963.....	23
Görsel 7. Claes Oldenburg, Bahçe Hortumu,	23
Görsel 8. Jeff Koons, Balon Köpeği (Blue), 1994–2000.....	24
Görsel 9. Richard Hamilton, Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Çekici Kılan Nedir?,	28
Görsel 10. Richard Hamilton, Fashion Plate (Moda Plakası),	30
Görsel 11. Richard Hamilton, Interior (İç Mekan) 1964.....	32
Görsel 12. Richard Hamilton Treatment Room (Tedavi odası) 1984.....	34
Görsel 13. Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), 1963.....	37
Görsel 14. Roy Lichtenstein “Boğulan Kız” 1963.....	38
Görsel 15. Roy Lichtenstein, “Look Mickey” (Mickey'e bak), 1961.....	40
Görsel 16. Roy Lichtenstein, “I Can See the Whole Room...and There's Nobody in It!” (Tüm Odayı Görebiliyorum... ve İçinde Kimse Yok!), 1961),.....	41
Görsel 17. Andy Warhol, Campbell's Soup Cans 1962.....	43
Görsel 18. Andy Warhol, Green Coca-Cola Bottles), 1962.....	45
Görsel 19. Andy Warhol, Marilyn Diptych (Marilyn Diptik), 1962.....	47
Görsel 20. Andy Warhol, Brillo Soap Pas Boxes, 1964,.....	48
Görsel 21. David Hockney, A Bigger Splash, 1967.....	50
Görsel 22. David Hockney, Amerikan Koleksiyonerler, 1968.....	51
Görsel 23. David Hockney, Kışlık Kereste(Winter Timber), 2009.....	53
Görsel 24. David Hockney, MY PARENTS (Ailem), 1977.....	54
Görsel 25. Jeff Koons, Balon Köpeği (Macenta), 1994–2000.....	56
Görsel 26. Jeff Koons, Temel Reis, 2010.....	57
Görsel 27. Jeff Koons, Michael Jackson ve Bubbles, 1988.....	58
Görsel 28. Jeff Koons, Lale Buketi, 2019.....	59
Görsel 29. Enes Kurt, “Ayva Mevsimi”, 2019,.....	63
Görsel 30. Enes Kurt, “Toplumsal Kargaşa”, 2017.....	64
Görsel 31. Enes Kurt, “Obezite”, 2017.....	65
Görsel 32. Enes Kurt, “Medya”, 2017,.....	66
Görsel 33. Enes Kurt, Yeniden Oluşturma, 2018.....	67
Görsel 34. Enes Kurt, “Farklı Kişilikler”, 2017.....	69
Görsel 35. Enes Kurt, “Ayak Üstü Uyku”, 2017.....	70
Görsel 36. Enes Kurt, “Figür”, 2018.....	71
Görsel 37. Enes Kurt, “Down Sendromu”, 2017.....	72
Görsel 38. Enes Kurt, Çocuk Figür, 2018.....	73

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Konu ve Problem Durumu

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmada konu, popüler olayların ve kültürel verilerin gelişim sürecinin incelenip, 20. yüzyılda Resim Sanatında ortaya çıkan Pop-Art sanat akımının ve belli başlı ressamların yapıtlarının ele alınıp renk, biçim ve kompozisyon açısından incelenmesidir.

Bu araştırmanın problemi ise; Pop-Art Resim Sanatının oluşum eserlerde popüler kültür ve sanat ilişkisini incelenmesi, aralarındaki bağların tespit edilmesi, sanatçıların Pop-Art akımına göre yaptıkları eserlerin analizlerinin yapılmasıdır. Bu bağlamda aşağıdaki şu sorulara da cevap aranmıştır.

- Popüler kültür oluşum sürecinde nelerden etkilenmiştir?
- Pop-Art Resminde popüler kültür yansıtılmış mıdır?
- Pop-Art Resminde renk, biçim ve kompozisyon ilişkisi mevcut mudur?
- Pop-Art resim sanatı kapsamında uygulama çalışması yapmaya gerek var mıdır?
- Pop-Art Resim sanatı toplum üzerindeki popüler yansımaları betimleyebilmiş midir?

1.2 Araştırmanın Amacı

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmanın amacı Pop-Art ve öncüsü ressamalarda renk, biçim ve kompozisyon kullanımı konusunu incelemek, Pop-Art sanatının ve sanatsal ürün çıktısının estetik değerlerini betimleyerek yorumlamak amaçlanmıştır. Ayrıca Pop-Art Resim sanatı tarzında uygulamalı resim çalışmaları yaparak konuyu daha anlaşılır hale getirmeye çalışmak.

1.3 Araştırmanın Önemi

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu araştırma, Pop-Art sanatına etki eden unsurları ortaya çıkardığı için, akım içinde eser üreten sanatçıların yapıtlarını renk-biçim-kompozisyon yönünden incelediği için, konuya yönelik uygulama çalışmaları yapıldığı ve bu alanda literatüre katkı sağladığı için önemlidir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılığı

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmada, Kavramsal Çerçeve Bölümünde Pop-Art Düşüncesinin Oluşumu, Pop-Art’ı Etkileyen Unsurlar Popüler Kültür, Tüketim Çılgınlığı, Reklam Kültürü ve Algı incelenmiş bağlamlarında irdelenmesi, Pop-Art Resim Üslubu ise Pop-Art Resminde Renk Kullanımı, Kompozisyon Dengesi, Uyum ve Benzerlik, Estetik Durumu, Pop-Figür, Nesne ve Mekan Kullanımı, Teknikler ve Malzemeler başlıkları ile sınırlandırılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar bölümü Pop-Art Resmin Öncü Sanatçıları ve Eserlerinde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi başlığı altında Richard Hamilton, Roy Lichtenstein, Andy Warhol, David Hockney, Jeff Koons’un 3’er adet eserlerinin sanatsal analizi ile sınırlandırılmıştır.

Uygulama Çalışmaları bölümünde ise Enes Kurt’un tez konusu kapsamında yaptığı 8 adet çalışması ile sınırlandırılmıştır.

1.5 Araştırmanın Evren ve Örneklem

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmada Pop-Art sanatının oluşum süreci ve Pop-Art Resim sanatında öne çıkan sanatçılar ve eserleri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Pop-Art Resmin Öncü Sanatçıları ve Eserlerinde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi başlığı altında ele alınan Richard Hamilton, Roy Lichtenstein, Andy Warhol, David Hockney ve Jeff Koons’un 3’er adet eseri ve Uygulama Çalışmaları kapsamında yapılan eserler de bu tez çalışmasının örneklemine oluşturmaktadır.

1.6 Araştırmanın Yöntemi

“Pop-Art Resminde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi” adlı bu çalışmada genel tarama yöntemi ile yurt ulusal kütüphaneler taranarak kavramsal çerçeve kapsamında verilere ulaşılmıştır. Ayrıca sanal veri ortamlarından da literatür taraması yapılarak konu ile ilgili verilere ulaşılmıştır. Veriler konu kapsamında renk, biçim ve kompozisyon ilişkileri açısından değerlendirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Pop-Art Düşüncesinin Oluşumu

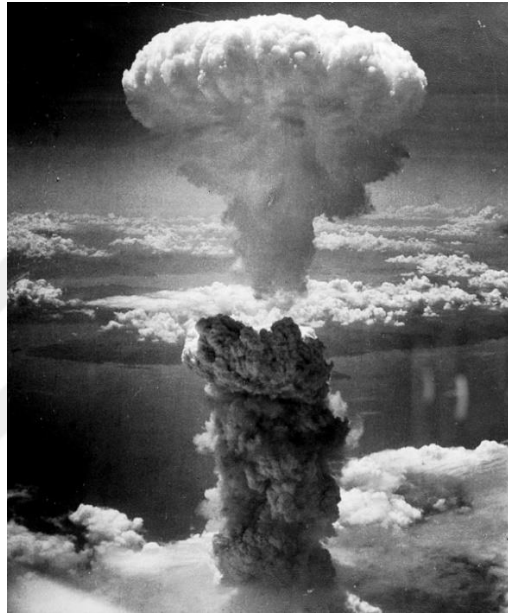
Yirminci yüzyılın gelmesiyle birlikte insanların dünya dışını merak etmesi ve yeni yaşam alanları keşfetme arzusu kuşkusuz yeni bir çağı başlatmış olmaktadır. Bu yeni çağ, büyük ya da küçük insan topluluklarının yaşam standartlarına, geçim kaynaklarına, kültürlerine etki edecek ve hatta sınıf farklılıklarını da neredeyse eşit duruma getirecekti. ABD ve İngiltere’de kendini gösteren Pop-Art Sanat Akımını incelediğimizde gelişen sanayi ve ekonominin toplumların yaşam tarzlarını değiştirdiği görülmektedir.

“Dünya Savaşı’ndan sonra Amerikan sanatının ilgi görmesi ve 1960’lı yıllarda doruk noktasına ulaşması hem ekonomik hem de siyasi alanda varlığını kanıtlaması önemli nedenlerdir. İkinci Dünya savaşından yengi ile çıkması, uzay çalışmaları ve aya inişteki başarılı sonuçlar Amerikan toplumuna politik bilinç ve özgüven kazandırmıştır. Yirminci Yüzyıl’da Amerika’nın kültürel yaşamının egemen olgusu; nüfus artışı, teknolojik ilerleme, kentleşme ve basının dünya olaylarını yakından izlemesi gibi etkenlerin yol açtığı hızlı ve sürekli değişimdir. Amerikan kültürel yaşamının kitle kültürünü oluşturan kuruluşların istekleri ve tekniklerince biçimlendirmesi, Yirminci Yüzyılın ortasında ticari televizyonun gelişmesiyle yaygınlık kazandı.” (Ötkün, 1995, 78)

Yazılı, sözlü ve görsel kitle iletişim araçları halkı sadece bilgilendirmekle kalmamakta aynı zamanda da eğlendirmektedir. Bununla birlikte iletişim araçlarının yaygınlığının artmasıyla sınıf farklılıkları asgari düzeye inecek hatta bu farklılıklar kısmen kalkacaktır. Bu gelişme, tarih ilerledikçe ABD ve İngiltere ile sınırlı kalmamış küresel çapta kendini kabul ettirmiştir. İnsanoğlunun bunun bilincine varmasıyla savunma sanayiine ek ticari sanayiinin gelişimine de odaklanmıştır.

Yirminci yüzyılda dünya tarihine etki edecek, olumlu yönü ağır basan fakat olumsuz yönleri de olan önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bu gelişmelerin

haricinde aynı yüzyıla sığdırılmış iki büyük dünya savaşı da gerçekleşmiştir. Savaşlara bağlı olarak gelişen savunma sanayiinde gerçekleşen gelişmeler ilk bakıldığında oldukça hoş karşılanan, güven ve gurur verici bir durum gibi gözükmemektedir. Fakat bu gelişmelerin büyük bir çoğunluğu dünya savaşlarının yıkıcılığına katkı sağlamıştır. Yıkım ve tahribat gücü yüksek, atom bombası gibi etki alanının geniş ve kalıcı hasar bırakan savaş aletlerinin üretilmesi bir gelişme olmaktan çok insanlık tarihinde yaşanan bir yıkımı belirtmektedir (Görsel 1).

Görsel 1. 9 Ağustos 1945'te Nagasaki'ye atılan atom bombasının düştüğü yerin 18 km üzerine yükselen yoğunlaşma bulutu.

Dünya savaşlarının tahribatı savaşa giren ya da girmeyen bütün ülkelere yansımıştır. Çok sayıda can kaybına neden olan bu savaşlar dünya tarihinde küresel bir yıkıma neden olmuştur. Dünyanın yaşanmaz bir hal almaya başlaması, nüfus oranının hızla düşmesi, savaşların yıkım dozunun hırslı bir şekilde artması sivilleri, askerleri hatta tüm insanlığı korkutmaya başlamıştır. Toplum için oldukça zor geçen bu yarım yüzyıl, ikinci dünya savaşı sonrası Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul edip 1948 yılında yayınladığı "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" küresel çapta kabul edilmesiyle son bulmuştur. Bunun sonucunda ülkeler toplumun yaşam standartlarını ve refah düzeyini artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalar toplumdaki sınıf farklılıklarını neredeyse eşit düzeye getirmesinin yanı sıra sosyal ve kültürel açıdan bireyleri bir araya getirecek ve toplumsal bütünlüğü sağlayacaktır. Yapılan bunca çalışma ve yenilikler yaşam standartlarını artırmaya

yönelik olsa da, diğer yandan savaşın izlerini de örtecektir. Yıkım, sömürgecilik, can kayıpları, soykırım gibi insan hakları bildirgesine aykırı faaliyetler ile dünyevi hırslarına ulaşamayacağını anlayan toplum liderleri halka yönelik yapılan iyileştirme ve geliştirme çalışmalarını yani üretim, tüketim ve insan arzularını kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilmektedir. Bu sayede savaş ile elde edemediğini ticaret ve ekonomi gibi değişken kavramları kullanarak dolaylı yoldan amacına ulaşmış sayılmaktadır.

Günlük hayatımızın vazgeçilmez parçalarını barındıran teknoloji, kullandığımız araç gereçler, moda ve giyim gibi daha birçok alanda ürün üretilmesi, geliştirilmesi ve bu ürünlerin seri üretiminin yapılması 1948 yılından sonra etkin bir şekilde artmıştır. Seri üretimin artması sonucu, genelde üst sınıf insanların kullandığı ürünlere alt sınıf ve orta düzeyde ekonomik geliri olan insanların erişimi kolaylaşmıştır.

Günümüzün popüler kültür nesnesi haline gelen cep telefonları, televizyonlar, otomobiller, işlerimizi kolaylaştıran ve hızlandıran makineler sadece geliştirilmekle kalmayıp bizleri de kendi serüvenine dahil etmektedir. Bu ürünlerin reklamlarına ve küçük özelliklerinin cazibesine karşı koyamayan bireyler her geçen gün tüketim toplumunun ortak sorunu olan tüketim çılgınlığına kendini kaptırmaktadır. Aşırı tüketim sadece bireyle alakalı değildir. Nüfus artışı da aşırı tüketimi etkilemektedir. Nüfus artışının arz talep ilişkisini de beraberinde getirmesiyle doğal olarak üretim ve tüketim de artmaktadır. Tüm bu etkenlerle beraber ‘popüler’ kavramı ve ‘tüketim kültürü’ ortaya çıkmaktadır.

Tüketim kültürü ifadesi 20. yy ortalarında ürün ve hizmet alımını yaygınlaştıran, hatta gerekçe halinde dahil edilerek sunulan alışveriş sistemini tanımlamak için kullanılmıştır. Halka sunulan ürünlerin kullanılabilirlik yönünden geliştirilmesi, özellik bakımından istek uyandırması, bireyler açısından yaşam kolaylığı sağlaması ve mal varlığı bakımından tatmin olma duygusu getirmesi tüketim kültürü kavramının yayılmasına ve bu ürünlerin halk içinde popüler olmasına yol açmıştır. Bu tüketim çılgınlığı hakkında iyi ya da kötü bir yargıya ulaşılmamış olursa da aslında toplum ile kent yaşamı birbiriyle özdeşleşmiş haldedir.

olurken aynı zamanda Pop-Art'ın da bir malzemesi olmaktaydı. Pop-Art öncülerinden olan Andy Warhol' un serigrafı baskı tekniğiyle yapmış olduğu Campbell Çorba Konserveleri dönemin en çok tüketilen ve seri üretimi yapılan gıdalarından biri olduğunu düşündüğümüzde tüketim nesnelерinin sanatla birleşmiş olduğunu ayrıca Pop-Art'ın kendinden önceki dönemlerde sanat eserinin belirli kuralları barındırması zorunluluğuna karşı çıktığını görmekteyiz.

2.2. Pop-Art'ı Etkileyen Unsurlar

2.2.1. Popüler Kültür

Popüler kültür, endüstri ürünlerinin bireylerin arzularına ya da isteklerine göre çok çeşitli ve birbirinden farklı üretim yapıp halka sunması ile başlar. Bu durum halkın tüketimine ve yaşam tarzına göre yoğun talep görmesi sonucu kısmen bir kültür haline gelir. Popüler kültüre sadece sanayi ürünleri dahil edilmez aynı zamanda gündemde olan olay ve konular da bu kültürün parçası haline gelmektedir.

Popüler kültür bir nevi halkın modern toplumda oluşturduğu kültürdür. Seri üretim söz konusu olan ürünler, kullanışlı ve kolaylık sağladığı için günlük yaşamımızın bir parçası haline gelir. Sürekli kendini yenileyen ve her seferinde farklı bir özellikle karşımıza çıkan bu ürünler, kendinden öncekini geride bırakarak yenisi gelinceye kadar onun yerini alır. Popüler kültürün bir parçası olan bu ürünler bireyler tarafından arzu edilir, kullanılır ve daha sonra kaybolur veya atılarak işlevini bitirir. Bu döngü popüler kültürün kalıcı olmadığını sürekli değişip yenilediği anlamına gelmektedir. Günlük yaşam ile sanayi arasında gelişen popüler kültürün oluşumunda halk da etkilidir. Sanayi ürünlerinin yaşamımızı kolaylaştırması ve kalitesini artırmasının yanı sıra kötü sonuçlarda doğurabileceği fikri mümkündür. Bireylerin arzu ve istek dahilinde satın aldığı ya da yenilediği bu ürünler zamanla istek olmaktan çıkıp ihtiyaç haline gelmesi, sanayinin ticari amacına ulaşmış olduğunu ve popüler kültürde kendine yer edinmiş olduğu anlamına gelmektedir. Bireyler ticaret konusunda seçici davrandıkları gibi tercihleri konusunda da özgür olmalıdır. Sanayinin dayatması diğer bir deyişle mecbur bırakması durumu popüler kültürde karşılaşılan olumsuz olaylardan biridir.

“Popüler olan, bir tüketim nesnesi veya kitle iletişim araçlarıyla tanınır hale gelen ünlü bir kişi olabilir. Çoğunluğun beğenmediği yani popüler olmayan ise pazar mekanizması tarafından gerçek dışı nitelendirmelerle tanımlanır ve yok edilmeye çalışılır. Bu aynı zamanda ideolojik bir manipülasyondur. Medyanın kazandığı güç, halkın popüler olanı belirleyebilmesine bir son vermiştir. Bir tüketim ürününün çoğunluk tarafından benimsenmesi, yararlılığından çok medyada yer alan reklamı, imajı ve sloganlarının sürekli olarak tekrarlanması ile bağlantılıdır. Böylece doğru olsun veya olmasın, çoğunluğun seçiminin sözde hâkimiyeti, yabancılaşarak popüler tüketim sistemine güç kazandırır.”
(Öğüt,2008,13)

Baskın karakter olarak rol oynayan medya, farklı kültürlere sahip en küçük topluma kadar ulaşır. Ürün tanıtımı ya da gerçekleşen ilginç bir olayı topluma yaydığı gibi insanların yaşam tarzlarına da etki etmektedir. Sanayinin ve gelişimin az olduğu yerleşim yerlerinin kendine has olan yaşam tarzı medya ile farklı şekillere bürünmüştür. Günler süren iş süreçlerinin sanayinin sunduğu makineler ile bir güne sığması, farklı tatlarla yemek çeşitliliğinin artması, moda ve sanat gibi daha birçok alanda insanı etkileyen medya, küçük toplumları da popüler kültüre dahil etmektedir. Bunun sonucunda, insanların kendi kültürlerinden uzaklaştığı veya popüler kültürün yoğun olduğu kent yaşamını arzulaması durumu oluşmaktadır.

“Yaşam tarzı nasıl yaşanıldığının bir göstergesi olarak tanımlanabilir. Bu nedenle, tüketim ve yaşam tarzı ayrılmaz bir bütün olduğu düşünülmektedir. Yaşam tarzı değiştikçe satın alınan ve tüketilen şeylerde değişir. Tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin üretilmesi, satın alınması tüketimi ve tüketim sonunda yönetsel ve sosyoekonomik faaliyetlerin bir döngüsü olarak tanımlanabilir. Tüketici davranışları çevre faktörlerinden etkilenir. Bu faktörlere örnek olarak; kültür, aile, danışma grubu, pazarlama çevresi, davranışsal etkiler verilebilir.” (Coşkun, 2012, 847)

Bireyler tüketime dayalı bir yaşam biçimi sürdürmektedir. Popüler kültürün kişiye sunduğu çok çeşitlilik insanın sadece sahip olma isteğini etkilemez aynı zamanda kendi hayal dünyasında yaratılar ve tasarımlar da kurgulatmaktadır. Buna örnek olarak kıyafet tasarımı, mimarlık, peyzaj, endüstri gibi birçok alanda kendi arzuladığı görünümü uygulamayı veya sahip olma arzusu bireylerin ortak hayallerinden diyebiliriz. Bunlara ek olarak bireylerin kimlik farklılıkları ya da yaşam tarzlarındaki değişikliklerdir. Televizyon dizilerinde, sokakta, okulda, günlük hayatta karşımıza çıkan kişiliklerin özellikleri, kendinde var olmayan kişiler için beğeni ve arzu isteklerini uyandırmaktadır. Bu arzu ve istekler doğrultusunda kişisel ya da genel çapta kabul edilen ideal yaşam biçimi popüler olanla birlikte belirlendiği gözlemlenmektedir.

İnsanlar boş zaman olarak adlandırdığı vakitleri sosyal medyada ya da sosyal aktivitelerin planlandığı topluma açık yerlerde geçirdiği bilinmektedir. Sinema, eğlence mekanları, görsel ve işitsel etkinlikler insanların günlük hayatta karşılaştığı stresi ve olumsuzlukları bir süreliğine unutmalarını sağlamaktadır. İnsana haz veren ve aynı zamanda karşılaştığı kişisel sorunlara yönelik en kolay çözüm yolu olan bu aktiviteler zamanla bir ihtiyaç haline gelmektedir. Toplum tarafından yoğun talep gören bu mekan ve uygulamalar popüler kültürdeki yerini her zaman koruduğu gibi insanları da kendine çeken bir cazibesi olduğunu ispatlamaktadır. Bu durum yapılan incelemeler sonucunda ikinci dünya savaşından sonra sanayinin gelişmesiyle daha da arttığı görülmektedir. Savaşta yaşanan onlarca can kaybı, katliamlar ve daha birçok savaş olayı sonucunda toplumların maddi ve manevi olarak kendilerini toparlamaları gerekmektedir. Günümüzde de halen devam etmekte olan insanlık suçları görülmektedir. Hayvanlara karşı yapılan zulüm, çocuk istismarı ve kaçakçılığı, cinayetler gibi ahlak yoksunu birçok olayı yine popüler kültürün bir parçası olan sosyal medyada sıklıkla karşılaşmaktayız. Sosyal medyayı ve popüler kültürü bu olayların suçlusu olarak göremeyiz fakat bilinçli birey olarak davranışlarımızda daha düşünceli olabilir ve insana özgü olan empati becerimizi daha da yoğunlaştırabiliriz.

Popüler kültürü incelediğimizde birbirinden farklı düşünceler, yöntemler ve yaklaşımlar söz konusu olduğundan tek bir anlama bağlayamayız. Yöresel kültürlerden farklı olan popüler kültür birçok dalda kendini sürekli yenilediğinden ve

gelip geçici yönünün olmasından dolayı tek bir ürün ya da olayla sınırlı kalmamıştır. Sonuç olarak popüler kültürü incelediğimizde geniş kitlelere hitap eden ve yaşamımızın bir parçası olan tüketim olgusunun kültürü olduğu yorumuna varmaktayız.

2.2.2. Tüketim Çılgınlığı

Toplum içindeki birey, kendi varlığını kanıtlayabilmek ve yaşamını devam ettirebilmek için belli gereksinimlere ihtiyacı vardır. Bunlardan biri de üretim ve tüketime dayalı yaşam biçimidir. Tüketim denildiğinde akla ilk gelen sahiplenme metodu, maddi açıdan olanıdır. Bu tarz bir genelleme yapılmasının sebebi ise tüketimin doğrudan ya da dolaylı yoldan çoğu zaman maddi olarak gerçekleştiği de bir gerçektir. Sosyokültürel yaşamımızda yaptığımız eylemleri somutlaştırdığımızda tüketimin sürekli olan varlığını anlayabiliriz.

Tüketim olayında sahiplenilen ürün, popüler kültürü ve sosyoekonomik düzeyi ifade eden bir değeri belirtmektedir. Buna göre toplum içinde bilinen ve sahip edinilen bütün ürünler hem kullanışlılık açısından hem de varlığı bakımından belli bir sosyokültürel değeri de içerisinde barındırmaktadır. Yapılan araştırmalara göre tüketim olayı sadece bireysel ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleşmediği anlaşılmıştır. Bireyler toplum içinde kendini kanıtlayabilmeleri, statü ve itibarını güçlendirmek adına kişisel haz ve tatmin olma dürtülerinin sonucunda da tüketime yöneldiklerini görebilmekteyiz. Tüketime yönelik kişisel tercihlerimiz her ne kadar farklı olsa da toplum genelindeki düzen içinde bulunup sürdürüldüğü de bir gerçektir. Tüketimin sürekliliği ile kişisel beğeniler, farklı yaşam biçimleri ve bunlarla birlikte gelişen toplumsal değerler popüler kültür çerçevesinde kendini sürekli güncellemektedir.

Tüketim serüveni doyumsuz bir arzu ile süregelmektedir. Bu durum, popüler kültür ve kişinin kendi özgür iradesi ile karşılaştırıldığında yanlış ya da sorun olarak değerlendirilmesi doğru olmamaktadır. Tüketim kültürü yeterli ekonomi doğrultusunda sosyal eşitliği savunurken aynı zamanda tüketme arzusunu da harekete geçirmektedir. Yapılan incelemeler doğrultusunda bu özellik tüketim çılgınlığı ve ticari düşünce sistemiyle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Tüketimi ticari açıdan incelediğimizde, ürünlerin fonksiyonel olarak zamanla yetersiz kalması, eklenen yeni

özellikler ve popülaritesin değişmesi gibi faktörler üretimin devamlılığını sağladığı görülmektedir. Buna benzer olarak tek kullanımlık ya da sarf malzeme olarak da adlandırılabilen seri üretim ürünleri üretici açısından değerlidir. Fakat bu durum tüketici açısından değerlendirildiğinde sürekli ihtiyaç halini alan ürün zamanla değer kaybetmektedir. Bir ürünün popüler kültürdeki yerini, ürünü tüketen kişi çokluğu ve tüketim miktarı belirlemektedir. Ürün, toplum içinde yaygın halde kullanıldığı sürece popüler kültürdeki yerini koruyacağı ve üreticisini ekonomik açıdan geliştireceği kesindir. Tüketim kültürünü sadece ekonomik açıdan incelemek yetmez aynı zamanda sosyal açıdan da varlığını sürdürebilmektedir. İnsana has duyguları, hisleri ve iletişim becerisi gibi özellikleri kullanan tüketim, boş zaman değerlendirme fikri ile yine kendini göstermektedir. Bireyler için boş zamanını değerlendirme eylemi, kişisel sorunları ve yalnızlıklarını bastırmak için kullanıldığı gibi sosyal çevresindeki varlığını sürdürebilmek içinde kullanılmaktadır. Bunun sonucunda tüketimin yalancı ya da günü kurtaran bir eylem olduğunu kanısına varmaktayız. Bu durum daha önce de bahsettiğimiz gibi kişinin kendi özgür iradesi sonucu geliştiği için kötü ya da iyi yargısına varamayız. (Sağlam, 2016)

2.2.3. Reklam Kültürü ve Algı

Kitle iletişim araçlarının icat edilmesinden buyana toplum tarafından önemli ölçüde ilgi görmüştür. 20. yy ile birlikte özellikle de günümüzde imajlar, reklamlar, haberleşme gibi dünya geneline iletildiği mesajlar ile daha da güçlenip kendini topluma benimsettiği görülmektedir.

“Popüler kültür, kendini topluma kabul ettirme noktasında hiçbir fedakarlıktan kaçınmazken (reklam, kampanyalar vs.), kendini pazarlama ve tükettirme bakımından ise insanları harcamaktan da kendini alıkoymaz, hatta tüketmeyi bunalımların eşiğine getirebilir. Kısacası, popüler kültürün varoluş nedeni, tüketime teşvik ve tüketici kazanma mücadelesinde yatmaktadır.” (Coşkun, 2012, 841)

Popüler kültür, tüketim, iletişim olayları birbirine bağlı ve aynı zamanda birbirini destekleyen kavramlardır. Bir ürün ya da bilginin çeşitli süreçlerden geçirilip elde edilmesinden sonra topluma iletilmesi amaçlanmaktadır. Bireylerin

beğenisini kazanıp ilgisini çekecek şekilde hazırlanan görsel ya da işitsel tanıtım biçimleri sosyal medya uygulamaları, televizyon, billboardlar gibi günlük hayatta sürekli karşılaştığımız iletişim biçimleri ile topluma aktarılır. Bütün iyi ve ilgi çekici yönleriyle topluma aktarılan bu ürünün tanıtımları sayesinde bireyler tarafından çokça rağbet görerek popüler kültürde kendine yer edinir.

Reklam imajları hazırlanırken merak uyandıran, hissettirmek istediği duyguları uyaran ve ulaşılma arzusunu harekete geçiren görseller hazırlanmaktadır. Renk, ışık, kompozisyon dağılımı, hareket, ifadeler gibi birçok unsur ürünün görsellerini destekler niteliktedir. Popüler kültürde oldukça yer edinmiş ve sık sık karşılaştığımız Red Bull markasını incelediğimizde (Görsel 2) merak uyandıran bir yapısı olduğunu görmekteyiz. Heyecan duygusunu harekete geçiren, etkinlikler düzenleyen ya da sponsorluğunu yapan bu marka küresel çapta kendini tanıtmıştır. Bu gibi kendini tanıtmış ve popüler kültürde yer edinmiş ürün ya da markalar kendi reklamlarından logolarını veya amblemlerini çıkardıklarında insanlar tarafından hangi markaya ait olduğu kolaylıkla bulunacağı bir gerçektir. Bu durum, markaya ait olan reklamların amacına ulaşmış olduğunu göstermektedir. Bilinçaltımıza yerleşmiş bu reklamlar hayatımızın bir parçası haline gelmekle kalmayıp tüketme eylemini de beraberinde getirmektedir.

Görsel 2. Red Bull Marka İsimli Ürün Tanıtım Görseli.

Reklam kültürünün asıl amacı ticaret olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Yapılan incelemelerde ve medyanın bize yansıttığı belgesel tarzı videolarda ilkel yaşanan süren ya da kabile topluluklarında reklamcılığın etkin rol oynamadığını görmekteyiz. Bunun nedeni ise paranın icat edilmesiyle takas sisteminin bitmesi ve paranın günümüzde haddinden fazla değer kazanması olarak görebiliriz. Herhangi bir para birimini kullanmayan topluluklar için büyük şirketler belli bir amacı olmadığı sürece reklamlarını oraya iletme gibi bir çaba sarf etmezler. Bunun sonucunda popüler kültürün ve tüketim çılgınlığının arkasında yatan ticari amacın kendisine bir hedef kitle belirlediği açıkça görülmektedir.

Medya üzerinden yansıtılan küresel çaptaki bilgiler olaylara bakış açımızı değiştirebilir veya yönlendirebilmektedir. Popüler kültürde var olan tanınmış bir kişinin yaptığı açıklamalar, yaşadığı olaylar medya aracılığı ile geniş kitlelere ulaşmaktadır. Düşünen insan kimi zaman bu durumu olduğu gibi algılar kimi zamanda yorumlar ve farklı şekilde çarpıta bilir. Günümüzde medyanın etkin rol oynaması bu tarz bilgi kirliliğinin oluşmasına neden olabilmektedir. Kimi zamanda bu durum kişinin kendi aleyhine ve çıkarları doğrultusunda kullandığı bir yöntem olabilmektedir. Popüler kültürde kendi varlığını devam ettirebilmek veya

unutturabilmek amacıyla da kullanılabilir. Popüler kültürün süreçlerinden olan unutulma aşamasını kullanmak, ertelemek bazı durumlarda kişiye fayda sağladığı görülmektedir. Toplum içinde sıkça duyduğumuz “Reklamın iyisi kötüsü olmaz” cümlesi bu durumu açıklar niteliktedir. Medyanın ne kadar etkili olduğunu günlük hayatımızdaki olayları inceleyerek anlayabiliriz. Olaylar karşısında bir algı oluşturarak insanların yönlendirilebilmesi oldukça basit bir durum haline gelmiştir.

Popüler kültürde estetik kaygılar güderek hazırlanan reklam imajları ve insana ait merak uyandırması ve toplum üzerinde algıyı etkilemesi gibi hisleri uyandıran olaylar sanatsal açıdan da ele alınmıştır. Popüler kültürü kendine malzeme ve konu edinen Pop-Art, kendi varlığının oluşumundan bu yana birçok popüler olanın varlığını kullanmıştır. Pop art popüler kültüre karşı eleştirel bir yaklaşım sergilemektedir. Yapılan incelemeler sonucunda Pop-Art sanatçıları eserlerinde ve eleştirilerinde kötü yargılara yer vermek yerine popüler kültürün toplum tarafından ne kadar benimsendiğini göstermek istedikleri görülmektedir.

2.3. Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi Bağlamında Pop Art Resim Anlayışı

“İngiltere ile hemen hemen aynı yıllarda ABD’ de de popüler kültür verileriyle ilgilenen ve dönemin egemen sanatsal üslubu soyut dışavurumculuktan uzaklaşma eğiliminde olan bazı genç sanatçılar dikkat çekmeye başlamıştır. 1950’li yıllarda Robert Rauschenberg’ in (1925-2008) gündelik bir nesneyle geleneksel boya resmini buluşturan “Yatak” (1955) türünden resimleriyle Jasper Johns’ un (1930-) bayrak, atış tahtası gibi imge/nesnelere yola çıkarak gerçekleştirdiği resimler, Amerikan soyut dışavurumculuğuna alternatif arayışlar içinde olan genç kuşak için çığır açıcı niteliktedir.” (Antmen, 2021, 160)

Pop-Art resmi akademik alanda kabul edilmiş ayrı bir sanat düşüncesi olmadan önce kendinden önceki Dada akımıyla ilişkilendirilmekteydi. Bunun sebebi kural tanımazlık, serbestlik düşüncesiyle tanınmış Dada’nın üslup ve düşünce bakımından birbiriyle benzemesinden kaynaklanmaktadır. 1. Dünya Savaşı yıllarında kabul görmüş Dada savaşın çirkinliğine, resim sanatının kimi sözde eleştirmenler ve

toplumun belli bir kesimi tarafından değer biçilmesine karşı çıkararak resim sanatında serbest düşünceyi oluşturmuştur. Pop-Art'ın Dada'ya benzemesinin yanı sıra işleyiş ve konu bakımından farklılık göstermektedir. Pop-Art, Dünya Savaşları sonrası oluşan popüler kültürdeki olayları ve tüketim nesnelere konu edilerek dönemin toplumsal yaşamı hakkında farkındalık oluşturmuştur. Dada ise bulunduğu dönemin katı estetik yargılarını ve savaşların barbarlığını protesto ederek toplumun (insanlığın) karamsar düşüncelerine karşı çıkmayı ve pozitif düşünce biçimini oluşturmayı amaçlamıştır. Pop-Art'ın üslup ve düşünce yönünden bir bakıma Dada'ya benzemesi sonucu literatürde kimi zaman "Neo-Dada" ismiyle geçmesine sebep olmuştur.

2.3.1. Pop-Art Resminde Renk Kullanımı

Reklam kültüründe ve medyada bahsedilenlerin gerçekliği ile insana yansıtılan arasındaki farkı da inceleyen Pop-Art, popüler kültür ürünlerinin renkleri ve reklamları gibi etkileyici şekilde ele alarak izleyiciye sunmaktadır. Diğer sanat akımlarından kendini ayıran en belirgin özellikleri ise parlak görünüm, iddialı renkler, geometrik desenler ve keskin hatlardır. Bir reklam karesini andıran Pop-Art resimleri oldukça canlı renklere sahiptir ve diğer sanat akımlarında gördüğümüz ışık, gölge oyunu bu akımda renklerle meydana getirilmiştir.

Renklerin, insan üzerinde anlam ifade etme gibi etkisinin olduğu bir gerçektir. Yapılan araştırmalar sonucunda farklı kültürlere ve coğrafyaya sahip toplumların renklere yüklediği anlamların zıtlık gösterebildiği bilinmektedir.

“Siyah renge baktığımızda da, Batı kültüründe cenaze, ölüm, kötü kişiler ve isyan gibi anlamları varken, Doğu kültüründe ise mutluluk, sadakat, küçük çocuk anlamları bulunmaktadır. Bu bağlamda söylenebilir ki renklerin bir görsel tasarım aracı olarak kullanılmasında, renklerin o kültüre göre en iyi şekilde analiz edilip, genel anlamlarına daha çok dikkat çekmek gerektiği anlaşılmaktadır.” (Koca, 2019, 227)

Görsel 3. Andy Warhol, Turquoise Marilyn, (Turkuaz Marilyn),1964.

Pop-Art resminde renk kullanımı diğer sanat akımlarına göre farklılık gösterdiği üretilen eserler üzerinden gözlemlenebilmektedir. Reklam kültürü ve popüler kültürde gösterilen etkileyici görsel tasarımlar Pop-Art' ta özellikle kullanılmaktadır. Özellikle gösterilmek istenen nesneyi ya da kompozisyon ögesini canlı ve çığ renklerle resmin odak noktası haline getirir. Renk kullanımı bakımından oldukça cüretkar ve iddialı olan Pop-Art genel olarak renklerin hissiyatına göre seçimler yapmaktadır.

İnsana ait arzuların tetiklendiği renkler izleyicinin düşüncelerini değiştirebileceği gibi beğeni algısını da etkileyebilmektedir. Toplumun ilgisini üzerine çekmeye çalışan popüler kültür reklamları ve imajları kendi içerisinde kurguladığı ideal yaşam biçimini topluma benimsetmeyi amaçladığını bilmekteyiz. İnsanın beğeni arzusunu kullanarak büyük topluluklara yayılmış olan popüler kültür zamanla kendini sanat alanında da göstermiştir. Andy Warhol' un çalışmalarını incelediğimizde (Görsel 3) Pop-Art resminin ışık gölge zıtlığını kullanmakla yetinmediğini görmekteyiz. Baskın ve birbiri ile uyumlu renklerin kullanıldığı Pop-Art, izleyicisini kendisine bağladığı gibi resme yüklediği anlamın bazen bir ironi

olmasına rağmen kendini kabul ettirme gücü de bulunmaktadır. İnsana ait hislere hitap etmesinin yanı sıra günlük yaşantımızın bir parçası haline gelen popüler kültürün varlığını da irdelemektedir.

2.3.2 Pop-Art Resminde Kompozisyon Dengesi

“Pop sanat, içinde bulunan çağın EN medyatik, EN popüler, EN standart, bilinen, kullanışlı, EN çok talep gören ve EN beğenilen imgelerini, objelerini, kişi ve eşyalarını kısacası “EN” olmuş her şeyi alan, sıradanlaştırıp çoğaltan, basitleştirerek bir sanat eseri haline sokan düşüncedir. Sanatı basitleştirerek kolay anlaşılır bir hale getirmiştir. Çok yüce bir kavram olarak görünen sanatı, sıradan, alışıl gelmiş, moda olmuş birtakım değerlerle birleştirerek bir sentez yapmaya çalışmıştır. Popüler olmuş ve basit kabul edilen bir varlığın bile üstün nitelikler sahip görülen “sanat”ın bir parçası olabileceğini anlatmaya çalışmıştır. Pop sanatın malzemesi kabul edilen öğeler, en çok reklamı yapılmış, insanların sürekli gözü önünde olan, medyatik ve geleneksel hale gelmiş öğelerdir”. (Bilal, 1998, 6)

Görsel 4. Richard Hamilton, Interior II (İç Mekan II), 1964

Pop-Art resim anlayışı çıkışından bu yana kompozisyon ögesi olarak popüler kültürü çokça kullandığını bilmekteyiz. Richard Hamilton'un kolajlarında olduğu gibi (Görsel 4) birbiriyle alakalı belki de alakasız birçok ürün, film afişleri, tarihte ismi geçen karakterleri kompozisyon oluşumunda bir arada görmek mümkündür. İlk bakışta bir komedi dizisini andıran bu tasarımlarda fazlasıyla öge bulunmaktadır. Bu durum popüler kültürün bir yansımasıdır. Sürekli yenilenen, gelişen ve kendini ideal hale getiren pop kültürün karmaşadan oluşması Pop-Art' ta açıkça işlenmiştir. Birbirlerinden alakasız nesnelere bir uyum içerisinde kurgulanması Pop-Art'ın en etkin özelliklerinden olan renk kullanımı ve teknik çeşitliliği ile sağlanmaktadır. Konu bakımından karmaşık gibi görünse de sadeliğin yanı sıra parlak ve dikkat çekici bir anlatım biçimi vardır. Kurguda yer alan bütün nesnelere ve onları destekleyen renklerin kompozisyonun bir parçası olduğunu açıkça görebilmekteyiz.

Pop-Art ilk zamanlarından bu yana farklı üslup ve tekniklerde birçok örnek vermiştir. Roy Lichtenstein'in çizgi romanları, Andy Warhol'un merak uyandıran renklerdeki serigrafileri gibi daha birçok sanatçının çalışmaları Pop-Art'ın belli bir kalıbı olmadığını ve serbestçe işlenmiş bir sanat düşüncesi olduğunu anlatmaktadır. Günümüze kıyasla Pop-Art'ın son zamanlarında, David Hockney gibi öncü sanatçılar tarafından kompozisyonların oldukça sadeleştirildiğini görmekteyiz. Bu durum popüler kültürdeki minimal yaşam tarzını yansıttığı algısını oluşturmaktadır. Popüler kültürü kendine malzeme edinen Pop-Art ilk bakışta karmaşık gibi görünen kompozisyonlar oluşturabilir. Fakat kompozisyon incelendiğinde yalnız kalmış, absürt duran bir nesne aslında yoktur. Sanatçı bunu düz bir renk kullanarak ya da renklere soyut bir form vererek kompozisyon öğelerini desteklemektedir. Diğer bir bakış açısına göre kompozisyona farklı bir nesne ya da renk eklemek istendiğinde ilk önce kompozisyon üzerinde bazı değişiklikler yapılabilir. Bunun sonucunda kompozisyonun, nesneyi kabul edip kendi estetik görünümüne dahil olması amaçlanır. Küçük, soyut bir renk formu dahi bu amaçla kullanılabilir. Bu bağlamda Pop-Art resimlerinde her nesne ön planda olduğu için kompozisyonda doğrudan eksiltme ya da ekleme yapmak çalışmanın gidişatını etkileyeceğinden genel dengesini bozabilecektir. Sonuç olarak Pop-Art resmi ne kadar karmaşık ya da

sade olursa olsun ciddi bir kompozisyon dengesine sahip olduğu yapılan incelemeler ile anlaşılmıştır.

2.3.3 Pop-Art Resimlerde Uyum ve Benzerlik

1950 yıllarında sanat düşüncesi olarak ortaya çıkmış Pop-Art, popüler kültürü kullanarak küresel çapta kendini tanıtmıştır. Popüler kültürü malzeme olarak kullanması ilk bakışta yıllardır aynı konuyu işlemiş gibi bir yargı ortaya çıkarabilmektedir. Teknik bakımından oldukça serbest olan Pop-Art konu bakımından da oldukça geniştir. Popüler kültürün kendini yenilemesi ya da ideal yaşam biçiminin değişmesi, Pop-Art resmini konu bakımından oldukça zenginleştirmektedir.

“Pop Sanatın nesnelere izleyici, sanatçı ve eleştirmenin bazen sorguladığı, kızdığı, bazen de özellikle izleyicinin dolaysızlığından dolayı hemen benimsediği nesnelere. Çünkü izleyici bu nesnelere günlük gerçekliğin oluşturduğu belleğin bildiği, tanıdığı ya da arzuladığı şeyin kendisini bulur. Kitlelerin tükettiği nesnelere, yer değiştirme arzusunun yönlendiği starlar, arkasında yatan başka gerçeklere rağmen albenili, parlak ya da sıradan ama yaygın olan içerikler popüler sanatın vazgeçemediği dokudur.” (Karacan, 2019, 609)

Pop-Art sanatçıları konu bakımından aynı durumu irdeleseler de kendine ait üslubu olduğunu görmekteyiz. 1950’den günümüze kadar olan süreçteki öncü ressamların çalışmalarını incelediğimizde farklı tekniklerde yapılmış olmalarına rağmen birbiri ile uyum içinde olduğunu görebilmek mümkündür. Popüler kültürde var olan durum ve olayları eleştirmek ya da izleyici açısından farkındalık oluşturmak sanatçının çoğu zaman resimlerinde uyguladığı amaçtır.

Pop-Art öncüsü sanatçıların çalışmalarını incelediğimizde toplum tarafından ideal olmuş veya gündemde olan olayları konu edindiğini görmekteyiz. 1960 yılından günümüze kadar olan süreçte küresel çapta kendini ispatlamış olan bu akım diğer sanat düşüncelerinden farklı kompozisyon ve renk yapısına sahiptir. Ortak sanat düşüncesine sahip Pop-Art sanatçıları bu yapıyı farklı şekillerde izleyiciye

sunabilmektedir. Diğer sanat akımlarının yanında farklı durmasıyla birlikte kendi içerisinde bir uyum sağlamaktadır.

2.3.4. Pop-Art Resminde Estetik Durumu

“Güncel sanat yaşamın tüm değişkenlerine rağmen, geleneksel yöntem ve malzemeleriyle form üretmeye devam eden resim, heykel, seramik gibi kendi disiplin özelliklerini halen koruyan alanları dışında, 1950 ve 60’lı yıllardan beri çağın sürekli değişen bu güncel gerçekliğine karşı etki-tepki şeklinde çeşitlenen yönelimler oluşmuştur.” ((Karacan, 2019, 607)

Pop-Art’ı incelediğimizde yapılan çalışmaların çoğunlukla tuval üzerine çalışıldığını görmekteyiz. Popüler kültür öğelerini doğrudan kullanması, geleneksel resim anlayışından ayıran en büyük özelliklerinden biridir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda fotografik bir görünüm oluşmaktadır. Bir bakıma Pop-Art’ın felsefesini oluşturan Andy Warhol’un çalışmaları bunun en belirgin örneğidir. Warhol’un imajları olduğu gibi yüzeye aktarması ve bunu yaparken seri üretimin söz konusu olduğu teknikleri kullanması popüler kültürü ve Pop-Art’ı birbirine bağlar durumdadır.

“Pop akımın ‘tutmasını’ kolay anlaşılabilirliğine bağlayan Amerikalı eleştirmen Harold Rosenberg, Soyut Dışavurumculuk geleneğini yerle bir eden bu yeni sanat anlayışının sanat olmadığını söyleyecek kadar ileri gitmiş, Pop’u bir tür ‘reklam estetiği’ olarak nitelendirmiştir. Güzel sanatların beğeni oluşturmaktaki geleneksel işlevinin zaten ‘reklamcı’ figürü tarafından ele geçirildiğine inanan pop sanatçıları için Rosenberg’in eleştirisinin pek bir anlamı yoktur; Pop, tüketim kültürü ve reklamı adeta yüceltir, imgeleri yüksek kültür/alt kültür ayrımı yapmaksızın ele alır.” (Antmen,2021,161)

Andy Warhol’un “Pop’u keşfettiğinizde, bir tabelayı bile artık eskisi gibi göremezsiniz.”(KhanAcademyTurkce) sözünden yola çıkarak Pop-Art’ın ilk bakışta yüzeysel görüldüğü düşünülebilir. Fakat seri üretim nesnelerini ile popüler kültürü kendine konu edinen Pop-Art, toplumsal olay ve olguları işlediğinden bir farkındalık gösterisidir Medyadaki bir reklamın cazibesini dahi estetik unsur haline getirebilen

Pop-Art insanların dikkatini çekmeyi her yönden başarmıştır. Renk, biçim ve kompozisyon dengesi konusunda çalışmalarını estetik kaygılarla tasarlayan sanatçıların işlerini cadde üzerinde, parklarda ve hatta kamu binaların girişinde görmek mümkündür. Bu durum Pop-Art'ı sıradanlaştırmış gibi görülebilir ama Pop-Art resminin bir farkındalık estetiği olarak düşündüğümüzde amacına ulaştığını ve toplumla iç içe olduğunu görürüz.

2.3.5. Pop-Art Resminde Figür, Nesne ve Mekan Kullanımı

Pop-Art ressamaları, toplumun kalıplaşmış kültür yapısını ve sosyal sınıf farklılıklarını bir kenara bırakıp konu ve malzeme olarak kendine hazır tüketim nesnelerini seçerek tüketim kültürünü kendi üslubunda tekrardan işleyerek izleyiciye sunmaktadır. Pop-Art resimlerini incelediğimizde tüketim ürünlerini sıklıkla kullanan Andy Warhol dikkat çekmekte ve Amerikan yaşam tarzını yani popüler kültürü sanatsal üslupta yeniden anlam kazandırdığını görmekteyiz (Görsel 5).

“Reklamlar, afişler, çizgi romanlar ve filmlerle, özellikle de Hollywood endüstrisiyle yakından ilgilenen Pop sanatçıları için bir dönemin popüler film yıldızları da vazgeçilmez bir esin kaynağı olmuş, başta Marilyn Monroe (1926-62) olmak üzere birçok ünlü kadın, Pop sanatçılarının yapıtlarında yalnızca sinemaya değil, sanat tarihine de mal olmuştur. Kadın imgesi pop sanatın başlıca konularından birisi olarak cinsellikle yüklenmiş seyirlik bir nesne konumundadır. Sarışın, kırmızı dudaklı ve seksidir, ama örneğin Tom Wesselmann'ın resimlerinde gördüğümüz gibi, bazen bir surattan bile yoksun bırakılmış olarak, kültürel bir stereotip olmaktan öteye gidemez.” (Antmen, 2021, 162)

Görsel 5. Andy Warhol, “Marilyn Monroe”, 1967, Tuval Üzerine Serigrafi, 915x91.5 cm, New York Modern Sanat Müzesi.

Tüketim nesnelere ve kadın figürlerinin haricinde önemli gelişmeler ve olaylar da Pop-Art'ta yer almıştır. Savaşlar, teknolojik gelişmeler ve popüler kültürün idealleştirdiği kavramları Pop-Art resminde sıklıkla görmekteyiz. Örneğin Roy Lichtenstein'in askeri alandaki anılarını da barındıran, çizgi roman tarzında işlediği “Wham” (Görsel 6) isimli çalışmasında savaş anını anlatan iki uçak yer almaktadır. Uçaklar savaşın en önemli makinelerinden olduğu gibi toplumunda hayranlıkla ilgi duyduğu ulaşım araçlarından biridir. Üretiminden bu yana geçen süreçte oldukça büyük gelişimi olan bu uçaklar, popüler kültürde yer edindiği gibi Pop-Art resminde de yer almakta olduğunu görmekteyiz.

Görsel 6. Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), (kesit)

İsveç doğumlu sanatçı Claes Oldenburg (Görsel 7) genellikle heykel dalında tasarımları bulunmaktadır. Günlük nesnelere devasa boyutlarda işleyen sanatçı bowling kukaları, çamaşır mandalı hatta bahçe hortumunu çalışmalarında kullanmıştır. Genellikle kamu binalarının önünde ya da toplumun yoğun olduğu alanlarda yer alan bu çalışmalar ilk zamanlar alay konusu olduğu bilinmektedir. Popüler kültürde yer edinmiş, sıradan tüketim nesnelere büyük ölçekte bize tekrar sunan Oldenburg, farkındalık oluşturarak nesnelere popüleritesi konusunda dikkat çekmektedir.

Görsel 7. Claes Oldenburg, Bahçe Hortumu, Baden-Württemberg Almanya.

Benzer diğerk bir önemli sanatçı Jeff Koons ise yaptığı üç boyutlu kompozisyonlar ile tanınmaktadır. En bilindik çalışmalarından olan Balon Köpek tasarımı ayna görünümlü, şeffaf renk kaplamalı ve paslanmaz çelikten yapılmıştır. Balon Köpek serisi oldukça canlı ve şehvetli renklerde tasarlanmıştır. Koons'un çalışmalarını incelediğimizde (Görsel 8) eleştirilenler tarafından tepki alan, cinsel içerikli çalışmalarına da rastlanılmaktadır. Sanatçı, toplum tarafından kalıplaşmış etik yargıları işlediğini düşünmekteyiz. Balon Köpek serisi, özellikle çocuklar tarafından ilgi gören bir oyuncak anımsatmasından, sanatçı bu toplumsal etik yargıyı en masum şekilde işlediğini görmekteyiz.

Görsel 8. Jeff Koons, Balon Köpeği (Blue), 1994–2000

Toplumun kendi oluşturduğu değerleri ve yargıları yansıtan Pop-Art tasarımlarını insan topluluğunun olduğu her alanda görebilmekteyiz. Kompozisyonda anlatılmak istenilen ifadeler figür, nesne, mekan ilişkisi kurularak reklam imajlarına benzeyen dikkat çekici, cezbedici üslubuyla toplumun her kesimine hitap etmektedir. Bu bağlamda Pop-Art ressamı materyal ve mekan konusunda çalışmalarında kısıtlamalara gitmediğini görmekteyiz.

2.3.6. Pop-Art Resminde Kullanılan Teknikler ve Malzemeler

Pop-Art sanatçılarının çalışmalarını incelediğimizde teknik ve malzeme yönünden klasik anlayışa bağlı kalmamış, estetik kaygısından vazgeçmeden ürün ve yöntem yelpazesini çok çeşitli tuttuğunu görmekteyiz. Konu olarak genellikle popüler kültür öğelerini kullanan Pop-Art Sanatçılar çoğu zaman fotografik sanat ürünleri ortaya çıkarmakta ve bunu Pop-Art üslubunu yansıtan canlı ve çekici renkler kullanmaktadırlar. Böylelikle bireyin algısına, beğenisine ve bilinçaltına hitap etmekle birlikte üreticilerin tüketim toplumu üzerinde kullandıkları tüketime yöneltme çabalarını da yargılayarak farkındalık oluşturmaktadır. Andy Warhol'un seri üretim nesnelere ve popüler konulara ele alarak çoğaltma imkanı sunan serigrafik türünde baskıresim tekniğini kullanması bu durumu açıklar niteliktedir.

“Reklamlar, çizgi romanlar, ünlüler gibi konulara olan düşkünlüğü ile tanımlanan ve üretim ve çoğaltmayla yakın ilişki içinde olan Pop Sanat'ın baskıresim üzerine etkisi büyüktür. Bir önceki jenerasyon tarafından; tıpkı ticari ürünler gibi çoğaltılabilmesi ve sanatçı eli ile eserin arasına kalıbın girmesi gibi özelliklerinden dolayı rağbet görmemiş olan baskıresim, Pop sanatçılarının onun bu özelliklerini sömürürcesine kullanması ile ayrıcalıklı bir konuma gelmiştir.” (Korkmaz, 2017, 97).

Pop-Art çalışmaları incelediğimizde çoğunun bir reklam panosunu anımsattığını görmekteyiz. Çalışmalardaki kompozisyon dengesi, kullanılan teknik ve konu genel olarak bu amaca yönelik hazırlanmaktadır. Baskıresim teknikleri veya diğer resim teknikleri ile üretilen Pop-Art çoğu zaman endüstriyel alanda görmeye alıştığımız renkleri kendine has tarzını kullanarak popüler kültür öğelerini etkileyici renk değerleriyle yorumlar ve izleyici kompozisyona dahil edilen çerçeveden Pop-Art çalışmasını incelemektedir.

Medya kültürünün, özellikle kadın figürünün reklamlarda kullanılan bir ürün haline gelmesi ile modern yaşam ve tüketim toplumu işlenmiştir. Amerikan Pop-Art resmine baktığımızda ise popüler kültür nesnelere görsel detayları ele alınmıştır. Bu ürünlerin yenilenmesi ya da gelişmesi gibi durumları sanatçılarda ele

arak ürün görsellerini farklı açılardan ele alarak, çoğaltarak, kişiselleştirerek izleyiciye sunmuştur. Sanatçılar popüler kültürün var olmasının yanı sıra onun unutulmasını da ele almaktadır. Pop-Art tekniksel ve malzeme açısından kendini sınırlandırmamış, gelişmeleri yakından takip edip kendisine konu ve malzeme çıkarımında bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Pop-Art Resmin Öncü Sanatçıları ve Eserlerinde Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

3.1.1. Richard Hamilton'ın Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

Richard Hamilton (1922-2011), “Pop” kavramını tanımlayan ve İngiliz Pop-Art hareketliliğini başlatan sanatçılardan biridir. Hamilton’un çalışmalarını incelediğimizde bir süre Kübist ve Fütürist sanat düşüncelerine ilgi duymuş ve ilk çalışmalarının soyut kompozisyonlardan oluştuğunu görmekteyiz. Bu soyut çalışmalar kompozisyon bakımından kendi içerisindeki hareketliliği ile birlikte renklerle ve ışıkla belirtilmiş motiflerde belirli bir ritmi takip eder. Daha sonrasında ise toplum yaşamındaki popüler kültürü eleştirel tavrıyla, gerçek yaşamı ele alarak tüketim sembollerini ve imajları kompozisyonlarında nesne olarak kullanmıştır. Yapılan görsel incelemeleri sonucunda sanatçının çalışmalarının kaos ve sıradanlık arasında bir dengede bulunduğu görülmüştür.

“Kraliyet Akademisi’nde ve Slade Sanat Okulu’nda eğitim gören Hamilton, 1952 yılında Bir grup sanatçıyla birlikte Bağımsızlar Grubu’nu kurmuş, grubun 1956’ da düzenlediği “İşte Yarın” sergisinde yer alan “Bugünün Evlerini Bu Denli Farklı, Bu Denli Cazip Kılan Nedir?” adlı kolaj çalışmasıyla dikkat çekmiştir. Geleneksel alt kültür/üst kültür, el yapımı/seri üretim imge gibi ayrımları dışlayarak kitle kültürüne ait popüler imgeler kullanan Hamilton, reklam estetiğinin üslubunu alıntılardığı yapıtlarıyla Pop akımının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.” (Antmen, 2021, 164)

Bağımsızlar Grubunun düzenlediği “İşte Yarın” sergisi Pop-Art sanat anlayışını akademikleştirmekle kalmadı aynı zamanda İngiltere ve Amerika’daki popüler kültürü ile tüketim çılgınlığına da dikkat çeker nitelikte olmuştur.

Görsel 9. Richard Hamilton, Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Çekici Kılan Nedir? (1956)

Richard Hamilton "Bugünün Evlerini Bu Denli Farklı, Bu Denli Cazip Kılan Nedir?" adlı çalışması (Görsel 9) İngiliz Pop-Art hareketliliğinin başlangıcı "İşte Yarın" sergisinde yer almıştır. Bu çalışma tüketim çılgınlığına dikkat çekmekle kalmayıp aynı zamanda serginin afişi ve katalogu için de yapılmıştır. Eserde oldukça kaslı erkek figürü ve elinde tuttuğu kırmızı selofan kaplı kocaman lolipopun yer aldığını görmekteyiz ve üzerinde sarı renkle işlenmiş "Tootsie Pop" marka ismi bulunmaktadır. Erkek figürün elinde tuttuğu kırmızı renkteki lolipop resimdeki şehvet duygularını ön plana çıkartmaktadır. Bu kolajdaki ürünlerin imajları, Amerika'da üretilen tüketim nesnelere yer aldığı çağdaş Amerikan dergilerinden elde edildiği bilinmektedir. Kompozisyonundaki odanın, nesnelere yola çıkarak oldukça çağdaş görünümde olduğunu söylemek mümkündür. Zemindeki aykırı duran

kaplama ve üzerinde son moda kanepeler almaktadır. Ardından dönemin son teknoloji ürünlerinden elektrikli süpürge gibi oldukça cazip eşyalar göze çarpar. Televizyon görseli dönemin İngiltere’inde pek çok kişinin arzu ettiği üründür, teneke kutu içindeki jambon ise dünya savaşları sonrasında değişen yemek kültürünü temsil eder. Yarı uzanmış kadın figürü göğsüne incir yaprağı desenli bir çeşit takı takmış ve kafasına sanatçı tarafından abajur yerleştirilmiştir. Duvarda yer alan Young Romance dergisinin kapağının 1950’ ye ait bir reklamdır alındığı bilinmektedir.

Hamilton’un çalışmasında etkileyici kadın ve erkek figürünün yer alması reklam kültüründeki dikkat çekme amacını yansıttığı gibi resimde de ilk dikkat çeken ana öğelerdendir. Arka planda elektrik süpürgesiyle temizlik yapan kadın merdiven üzerinde çalışmasına rağmen oldukça rahat pozisyonda görünmektedir. Siyah ok işareti ile belli bir basamağı işaret eden yazıda ise “sıradan temizleyiciler ancak bu kadar uzağa ulaşır” şeklinde belirtilmiştir. Bu da tüketim kültürünün reklamlar üzerinden insanları cezbetmesi olarak açıklanabilmektedir. Pencereden görünen tiyatro salonu ve yerde duran müzik kutusu ise dönemin sosyokültürel aktivitelerini yansıtmaktadır. Odanın tavanında aydınlatma tarzında Ay deseni görüntü yer almaktadır. Resmin yapıldığı yılı baz aldığımızda bilim insanlarının uzay teknolojileri üzerinde çalışmalar yaptığını bilmekteyiz. Yeni bir çağın başlangıcı olan bu teknolojik çalışmalar insanoğlunu heyecanlandırdığı gibi popüler kültürde ve Pop-Art’ ta kendine yer edinmiştir.

Çalışmayı incelediğimizde çok sayıda nesnelere her birinin farklı anlamları ifade ettiğini fakat popüler kültürde bir bütün olduğunu görmekteyiz. Kadın ve erkek figürünün çıplaklığı cinsel arzuları tetikleyip dikkatleri üzerine topladığı gibi izleyiciye en yakın olan müzik çalar da kompozisyonda heyecan ve harekete geçme duygularını hissettirmektedir. Oldukça kalabalık olan bu kompozisyonda düz boyanan alanlar Pop-Art’ın amacı olan sadeliği yakalamaktadır. Genel anlamda kompozisyonda popüler kültür imgelerini oluşturan nesnelere keyif alma arzusunu doygun olarak hissettirmektedir.

Resmin geneline baktığımızda açık ve koyu değerlerin etkin işlendiğini görürüz. Sanatçı, çalışmanın ana öğeleri olan figürleri yoğun ışık altında parlatılmış görsellerden yararlanarak ön plana çıkartmıştır. Kolaj tekniğinin resimde oluşturduğu etki ile çalışmada kullanılan keskin hatlar esere ayrıca bir netlik kazandırmıştır. Çalışmayı renk bakımından incelediğimizde ilk göze çarpan kırmızı ve sarının tonlarıdır. Nötr renklerin hakim olduğu bu çalışmada canlı renklerin de yer alması ve kullanılan keskin hatlar kompozisyondaki nesnelerin kargaşasını azaltmakla birlikte her bir öğeyi izleyiciye özellikle göstermektedir. Hamilton'un bu çalışması tüketim ve popüler kültürlerinin çeşitlilik konusunda sınır tanımadığını yansıtmaktadır. Bu çalışmada toplumun idealize ettiği yaşam tarzını görmekteyiz. Eserdeki biçimler bir birerinden çok farklılık içermekte olsa da bu farklı biçimlerdeki elemanlar bir bütüncül kompozisyon içinde esere yerleştirilmiştir.

Görsel 10. Richard Hamilton, Fashion Plate (Moda Plakası, 1969, 74,7 x 60,3 cm)

Richard Hamilton'un "Fashion Plate" isimli çalışmasına (Görsel 10) ilk bakıldığında sağda ve solda, birbirinden ayrı iki farklı saç tasarımı görülmektedir. Bu iki saç görünümünün arasında göz ve dudaklardaki makyaj sitillerinin de dahil edilmesiyle kadın portresi silüeti oluşturulmuştur. Buna ek olarak aksesuar amaçlı bir

tutam protez saç da kompozisyona dahil edilmiştir. Ön planda duran stüdyo ışığı ise konunun bir fotoğraf çekim esnasındaki olduğu izlenimi oluşturulmaktadır.

Kağıt üzerinde tasarlanmış ve genel olarak kolaj tekniğiyle oluşturulmuş bu çalışmayı detaylı incelediğimizde iki kadın figürünün yan profilden sergilediği saç sitillerini görmekteyiz. Moda defilesinde ki saç tasarımlarını anımsatan bu sitil parlaklığı gereği beğeni oluşturmakta ve arzu edilebilir görünümündedir. Göz bölgesine bakıldığında sol tarafta yer alan kalıplaşmış göz makyajı tasarımı, sol taraftaki uygulanmış hali ile benzer yapıdadır. Hemen altında, portreyi tamamlayıcı nitelikte çene yapısını oluşturan parçada zayıf surat ve detaylı bir boyun görülmektedir.

Dudak yapısına göre figür ifadesiz bir bakış sergilemektedir. Bu durum günümüzde de olduğu gibi defilelerde ve moda çekimlerinde sıklıkla gördüğümüz ifadelerle benzemektedir. Ucunda mavi kurdele takılı protez saç bir küpeyi anımsatsa da 1969 yılında olduğu gibi bugün de popülerliğini koruyan aksesuarlardandır. Ön planda yer alan ve stüdyo çekimlerinin olmazsa olmazı konumundaki aydınlatma amacına uygun şekilde yer almaktadır. Arka plan da uygulanmış mavi, kahverengi, pembe ve turuncu renk tonları portre üzerindeki renkleri destekler niteliktedir.

Bu çalışmada sanatçının kimi eserlerinde görüldüğü gibi bireylerin seksaple duygularının güzellik algısı ile yarıştığı görülmektedir. Soft ve düşük değerlerdeki renklerin stüdyo ışığı ile birleşmesiyle şiddetinin arttığını ve canlı renklerin ortaya çıktığı kompozisyonda görülmektedir. Sonuç olarak farklı biçim ve materyallerin kompozisyonda bir araya gelmesi ve bunlara eklenen renk ile ışığın birbirini destekleyip görünüm olarak aktif hale getirdiğini görmekteyiz. Pop-Art'ın az sayıda nesne ile kompozisyonda doygunluk oluşturması ve sadeliği amaçlaması hedefi Hamilton'un bu çalışmasında da görülmektedir.

Geçmişten günümüze dek uzanan moda çalışmaları çeşitlilik bakımından kendini geliştirmiştir. Dönemsel olarak kendini yenileyen popüler tasarımlar aynı zamanda tarihsel süreçleri de yansıtabilmektedir. Rönesans dönemindeki sıkı korseler, Victoria dönemindeki büyük elbiseler ve şapkalar, Edward dönemi dantelli ve her aktivite için ayrı uzun elbiseler dönemin modasını yansıtmaktadır. 1969 yılı yapımlı Fashion Plate resmine (görsel 10) bakıldığında ise modanın sadece tasarım

olarak kalmadığını ve stüdyo ortamında daha da gösterişli hale getirildiğini görmekteyiz. Dönemin sosyal yaşantısını düşündüğümüzde Edward döneminde olduğu gibi yapılan aktiviteye uygun giyim tarzı aynı zamanda sosyal statüyü de oluşturmaktadır. Bir sanat disiplini olan moda tasarımının estetik kaygılar güderek ortaya sanatsal ürün çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu durum toplum tarafından var kabul edilen sosyal sınıf ayrımcılığı ve bayağılaşmış sözde tasarımlarla olumsuz yargılara sebep olmakta ve yine toplum tarafından farklı algıları oluşturmaktadır. Hamilton'un bu çalışması, moda alanının toplum üzerinde idealleştirilmiş yaşam tarzı ve ortaya çıkan olumlu olumsuz algıları ifade eder niteliktedir.

Görsel 11. Richard Hamilton, Interior (İç Mekan), 1964, 56 x 69,7 cm

Richard Hamilton'un "Interior (İç Mekan)" isimli çalışmasına (Görsel 11) bakıldığında bir iç mekan görülmektedir. Arka planda duvarda asılı resimler ve duvar kenarlarında süs bitkileri yer almaktadır. Raflara düzenli bir şekilde yerleştirilmiş kitapların önünde bir de televizyon yer almaktadır. Odanın orta kısmında duran kadın figürü ve masa resmin ana öğelerindendir. Zeminde ise ahşap döşemenin üzerinde küçük, otantik bir halı bulunmaktadır. Son olarak resimde her açıdan bakıldığında kendi varlığını gösteren ve izleyiciye en yakın nesne olan sandalye yer almaktadır.

Resimdeki kadın figürü günlük yaşamı temsil etmektedir. Giyimi ve saç tasarımına bakıldığında günlük rutin işlerle meşgul olduğunu anlamaktayız. Günlük işlerimizde kullandığımız gereçlerin her zaman elimizin altında olmasını isteriz. Bu olay resimde yer alan masanın üzerindeki eşyalarla anlatılmıştır. Masanın yarısı gözükmemesine rağmen kendini oldukça büyük hissettirmektedir. Özellikle mimari alanda sıklıkla gördüğümüz iyon sütun başlığına benzeyen masanın ayağı ve kendisi oda içinde büyük bir alanı kaplamaktadır. Hemen arkasında duran televizyonda siyah beyaz yayını olan şov programı sunulmaktadır. Televizyonun yaygın hale gelmesinden buyana şov programlarının günümüzde de popülerliğini koruduğunu bu çalışmada görmekteyiz. Duvarda asılı duran, siyah beyaz görüntülerin olduğu görseller ve süs bitkileri oda içerisinde kargaşaya neden olmuştur. İç mekan düzenlemelerinde yapılan bu hatalar bireylerin aşırı gösteriş tutkusunu yansıtmaktadır. Figürün arkasındaki kapı farklı bir odaya açılmaktadır. Küçük bir kısmının görüldüğü bu oda, olay örgüsünün olduğu asıl odaya göre daha sade bir düzene sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İzleyiciye yakın duran sandalye Leonardo da Vinci'nin Rönesans Dönemi "Son Akşam Yemeği" isimli tablosunu anımsatmaktadır. Fakat "Son Akşam Yemeği" tablosundaki iç mekan daha sade ve ritmik şekilde tasarlanmıştır. Hamilton bu çalışmasında, Leonardo'nun resmi ile kendi resmi arasında bağ kurarak bu iki dönem içinde ironi oluşturduğu düşünülmektedir. Resmin sağ tarafındaki siyah alan resimle fazla uyum sağlamamasına rağmen derinlik hissi katmakta ve kompozisyonu yapısal olarak destekler niteliktedir. Odanın zemininde geometrik formdaki sarı renk yanındaki kırmızıya göre oldukça düşük şiddettedir ve birbiriyle zıt iki rengi oluşturmaktadır. Kırmızının içindeki siyah gölgeler, diğer karanlık parçalarla birlikte düşünüldüğünde korku hissini vermektedir.

Hamilton'un bu çalışması (görsel 11) popüler kültürde, bireylerin arzu ve gösteriş merakını yansıtmaktadır. Araştırmamızın kavramsal çerçeve bölümünde de bahsettiğimiz gibi tüketim çılgınlığı için iyi ya da kötü kesin bir yargıya varılamamasını göz önünde bulundurarak çalışmada bahsi geçen tüketim çılgınlığının kimi zaman kaos görünümü oluşturduğunu görmekteyiz. Sonuç olarak bu durum yaşantımızın bir parçası haline gelebilir ve tüketim olayının gerekçe

durumundan çıkıp ihtiyaç fazlası haline dönüşebilmektedir. Ayrıca kolaj tekniğiyle oluşturulan çalışmada yer alan birbirinden farklı bu biçimler bir iç mekan derinliğine uygun halde, kompozisyon düzenine dikkat edilerek esere yerleştirilmiştir.

Çalışmada çok sayıda var olan nesnelere ilk bakışta Pop-Art resmine uygun değil gibi durmaktadır. Sanatçı bu olumsuz görünen durumu düz boyanan alanlar ile ustaca sadeleştirerek akıma uygun hale getirmiştir. Kompozisyonun duygusu olan tüketim arzusu aşırıya kaçma eylemi ile birlikte işlenmiştir. Modern ve klasik anlayışa sahip nesnelere birbiriyle zıt yapıda olmasına rağmen sanatçının uyguladığı renkler sayesinde kompozisyon içerisindeki zıt görünüm, yerini bütünlük ve kısmen uyum olgusuna bırakarak nitelikli bir kompozisyon oluşturulduğu görülmektedir.

Görsel 12. Richard Hamilton Treatment Room (Tedavi odası) 1984

Görsel 12’de basit bir tedavi odası kurgulanmıştır. Çalışmaya ilk bakıldığında tavana monteli renkli televizyon dikkat çekmektedir. Hemen altında ise kalın, ahşap

benzeri malzemeden yapılmış sedye bulunmaktadır. Sedyenin üzerinde dağınık şekilde duran kırmızı renkli örtü ve yanında ince bir yastık bulunmaktadır. Sedyenin sol tarafında, yukarıdan aşağıya doğru inen parlak renkteki direk altındaki beyaz dikdörtgen biçimindeki kaide ile birleşmiştir. Hemen önünde ise beyaz renkteki, kalın malzemeden yapılmış basamak yer almaktadır. Yan taraftaki duvarda ise küçük bir pencere bulunmaktadır.

Treatment Room isimli çalışmada (görsel 12), genellikle kimsenin bulunmak istemediği tedavi alanı oluşturulmuştur. Bu sade kompozisyonda dikkat çeken nokta ise televizyon olmaktadır ve tedavi sürecindeki hastanın ağrı ve acılarını anlık olarak unutturmaya yönelik yapılmış bu düzenleme yatay pozisyondaki hastanın görüş alanını tamamen kaplayarak amacına uygun kullanılmıştır. Sedyenin üzerindeki dağınık bırakılmış örtü, açık kalmış televizyon, hastanın bir anda fenalaştığı ve başka bir yere götürüldüğü hikayesini oluşturmaktadır. Yanındaki pencere görünümü alandan renkli bir bahçe görülecekmiş gibi hissettirse de duvardaki oyuntu olmaktan öteye gidememiştir. Sedye, basamak ve metal direklerde kullanılan malzemelerin kalınlığına bağlı sağlamlık göstergesi vardır. Çalışmanın geneline bakıldığında beyaz rengin hakim olduğunu görmekteyiz. Farklı olarak hasta niteliğindeki kırmızı örtü ve değişen imajları ile siyah, gri televizyon görülmektedir. Bu bağlamda sanatçı, değişkenleri farklı renklerde belirterek hastalıkların ve tedavilerin uzun yıllar devam edeceğini belirtmektedir.

Çalışmaya hakim olan beyaz renk saflık hissini yansıtmaktadır. Belli bir düzen içinde kurgulanmış bu kompozisyondaki kırmızı renkte ve dağınık biçimdeki örtü değişkenlik olayını kompozisyona dahil etmektedir. Görselde “neden?” sorusuna karşılık gelen televizyon ise hem popüler kültürü hem de Pop-Art resmindeki aykırı nesnelerin bir arada kullanılmasını simgeler niteliktedir. Aykırı nesnelerin sadelik ve uyum çerçevesinde kompozisyonda kullanılmasını sanatçının çoğu çalışmasında görülmektedir. Bu durum Pop-Art üslubunda da yer edinmiştir.

Hamilton’un bu çalışması (görsel 12) sağlık sektörü ile ilgisinin olduğu açıktır. Hastaların ağrı ve acılarının bir nebze dahi hafiflemesi tedavi yönteminin sonuçlarındandır. Çeşitli hastalıklar ve tedavi yollarının olmasına rağmen,

televizyonun kompozisyonda görüldüğü gibi hastaya yakın ve asıl ihtiyaç halinde durması popüler kültürü irdeler yapıdadır. 20.yy'da yaşanan dünya savaşlarının izlerini örtmeye yönelik yapılan refah çalışmaları oldukça masum haldedir. Sadece savaşlar değil günlük yaşantımızda geçirdiğimiz zor zamanların da en kolay çözüm yolunu yine popüler kültür içinde aramaktayız. Zamanla bağımlılık haline gelen bu kültür, dünya savaşlarının izlerini unutturduğu gibi günlük hayatta karşılaştığımız olumsuzlukları da kısa süreliğine unutturup iyi gelmesi sonucunda kendini temel ihtiyaç haline getirmektedir. Sonuç olarak tüketim toplumu ve popüler kültürde yaşanan gelişmeler ve olaylar bir yandan olumlu sonuç verip bir yandan da bireyleri kendi serüvenine katıp duyarsız hale getirdiği yargısına ulaşmaktayız.

3.1.2. Roy lichtenstein'in Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

“Roy Lichtenstein (1923-97); Amerikalı ressam ve heykeltıraş, Pop akımının öncüleri arasındadır. Art Students League Okulu'nda ve Ohio Devlet Üniversitesi'nde eğitim gören ardından çeşitli kurumlarda eğitimcilik yapan Lichtenstein, soyut dışavurumcu tarzdaki ilk dönem resimlerinin ardından 1960'larda Pop'a yönelmiş, 1962 yılında New York'un ünlü galerilerinden Leo Castelli'de açtığı serginin kazandığı başarıyla adını duyurmuştur. Resimlerinde çizgi roman sahnelerini, çizgi romanlardaki grenlere varana dek büyüterek kendine özgü bir üslup geliştiren Lichtenstein 1970'lerde benzer bir yaklaşımla heykellerde yapmıştır.” (Antmen, 2021, 168)

Yapılan araştırmalar doğrultusunda Roy Lichtenstein güzel sanatlar alanındaki çalışmalarına 1943-46 yılları arasında ara verdiği bilinmektedir. Savaş zamanına denk gelen bu yıllarda Linchtenstein orduda göreve başlamış pilot, mühendislik ve dil eğitimi almıştır. Sonrasında ise babasının sağlık sorunları nedeniyle ordudan terhis edilmiştir.

Görsel 13. Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), 1963, 172,7 cm × 406,4 cm

Roy Lichtenstein (1923-1997) “Whaam!” adlı çalışmasında (Görsel 13) iki uçak ve bomba patlaması görmekteyiz. Lichtenstein orduda geçen sürede yaşanan olaylardan etkilenmiş ve bu etkiyi birçok eserinde görsele dökmüştür. “Whaam!” adlı çizgi roman sahnesini andıran bu çalışmaya ilk bakıldığında hareket halindeki iki savaş uçağı görülmektedir. Sol üst taraftaki sarı renkli konuşma balonunda Türkçesi “Ateş kontrolüne bastım. Ve önümde, gökyüzünde roketler parladı.” olan iki cümle yer almaktadır. Sağ taraftaki uçağın altındaki bulut ve ışık şeridi, roketlerin ateşlendiğini göstermektedir. Sağ taraftaki uçağın saldırı sonucu patladığı bariz bellidir. Etrafındaki sarı ve kırmızı dalgalar büyük bir patlamanın oluştuğunu belirtmektedir.

Sanatçı bu çalışmasında (görsel 13) savaşı konu almıştır. Nesne olarak saldırı halindeki iki uçaktan oluşan kompozisyonda aksiyon ve şiddet içermektedir. Çalışmayı renk bakımından incelediğimizde siyahla birlikte gri rengin geniş bir alanı kapladığını görmekteyiz. Kırmızı ve sarı renklerin kendi içerisindeki heyecan duyguları bu çalışmada birleşerek çok daha etkili hale gelmiştir. Patlayan uçağın etrafındaki kırmızı ve sarı dalgalar alevlerin sıcaklığını izleyiciye hissettirmektedir. Roketlerin ateşlenme anında çıkarttığı ışıkta bu duruma dahildir. Uçakların ve silahların yer aldığı bu görselde büyük bir gürültü olduğu hissedilmektedir.

Bu çalışmada diğer incelenen çalışmaların bazılarında olduğu gibi bir gazete yazısı ya da baloncuk içindeki anlık konuşma ve patlama yazıları da eser içinde birer biçim olarak görülmektedir. Sanatçı bu biçimleri esere soldan sağa bir bakış şeridi

içerisinde yerleştirerek kompozisyonunu oluşturmuştur. Eserin kompozisyon oluşumunda sol tarafta siluet halindeki uçak ve oluşumlarda daha yumuşak ve gri tonlu renkler kullanılmış, eserin sağ tarafında ise diğer tarafın zıttı bir şekilde parlak ve canlı renkler kullanılmıştır.

Eserde kullanılan kırmızı renk normalde şehvet ve heyecan duygularını yansıttığı bilinmektedir. Bu çalışma ile birlikte kırmızı renge şiddet olgusu yüklenmiş ve görselde de bariz belli edilmiştir. Eserdeki patlama sonucu oluşan gürültü varsayımı beraberinde korku hissini de getirmektedir. resme her bakıldığında bahsi geçen savaş olayının hareketli olarak sürekli tekrar ettiği izlenimi görülmektedir. Çizgi roman türünün özelliği olan, olayın tek ya da birkaç karede video film gibi işlenmesini kullanan sanatçı bu durumu kompozisyonlarında hareket unsuru olarak kullanmıştır. Sanatçı bahsi geçen olayı renkle oluşturduğu formlarla abartmış ve nesnelerin birbiri ile etkileşimini kompozisyon içinde belirtmiştir.

Görsel 14. Roy Lichtenstein "Boğulan Kız" 1963, 171,6 x 169,5 cm

Lichtenstein'in New York' ta Modern Sanat Müzesi'nde sergilenen "Boğulan Kız" isimli tablosunda (Görsel 14) dalgalar arasında boğulmak üzere olan, gözü yaşlı ve bir o kadar da bakımlı bir kadın figürünü görmekteyiz. Kadının, suda dağılmadan duran saç stili ve bozulmayan makyajı dönemin filmlerinde de rastlayabildiğimiz olağan dışı görüntüyü oluşturmaktadır. Üst kısımdaki konuşma balonunda ise Türkçesi "Umurumda değil, yardım için Brad'i aramaktansa batmayı tercih ederim" cümlesi yer almaktadır. Dramatik bir sahneyi anlatan çizgi roman tarzındaki bu çalışmada sanatçı, dönemin klişeleşmiş depresif ve üzgün kadını anlatmaktadır.

Alışılmış ton geçişlerinin yerine keskin hatların yer alması çalışmaya grafiksel bir üslup katmıştır. Basitleştirilmiş, az detaylı ve genel olarak renk kümelerinin oluşturduğu dalgalar resmin tamamına yayılmış halde mekanı oluşturmaktadır. Üzgün olduğu her halinden belli olan kadın figürünün saçlarında mavinin oldukça etkileyici tonu kullanılmıştır. Nötr renklerin hakim olduğu çalışmada bu mavi tonunun yer alması kadının duygusal olarak çöküşte olmasına rağmen güçlü görünüş mücadelecisi yanını göstermektedir. Başka bir görüş olarak, mavi rengin güven hissini oluşturduğunu varsaydığımızda bu resimde kişiye karşı duyulan güvenin kırıldığı fikrine de ulaşılabilmektedir. Ayrıca çalışmayı televizyon dizisi olarak ele aldığımızda, görselde bölüm sonunun geçtiği sahne işlenmekte ve gelecek bölüm hakkında merak duygusunu tetikler yapıda anlatım üslubu da bulunmaktadır.

Deniz dalgalarını yoğun ve hırçın olarak gördüğümüz bu çalışmada (görsel 14) dalgaları belli eden siyah formlar figürdeki gözyaşı, burun ve dudak gibi diğer somut biçimlerle benzerlik oluşturmaktadır. Kadın figürü ve dalgaları oluşturan siyah gri alanların düzensizliği, biçim ve formların dağınık hareket yapısı figürde kullanılan üç farklı renkle ayrıştırılarak kompozisyondaki karışıklık dinginliğe ulaştırılmıştır.

Görsel 15. Roy Lichtenstein, “Look_Mickey” (Mickey'e bak), 1961, 121,9 cm × 175,3 cm

Linchtenstein'in “Look Mickey” isimli çalışmasında (Görsel 15) dönemin popüler Walt Disney karakterlerinden Mickey Mouse ve Donald Duck karakterleri yer almaktadır. İskelede balık tutmaya çalışan bu iki karakter için işler pek yolunda gitmediği açıktır. Duck büyük bir balık yakaladığını sanarak heyecanlı şekilde oltayı çekmekte ve büyük efor sarf etmektedir. Mickey ise durumun farkında olup gülüşünü eliyle saklamaktadır. Konuşma balonunda Türkçesi “Bak Mickey, büyük bir tanesini yakaladım.” cümlesi geçmektedir. Aslı çizgi roman karesi olup mizah amaçlı kurgulanmış kompozisyonu sanatçı kendi elinden tekrar oluşturmuştur. Sanatçı bunu yaparken ana renkleri baz almış ve kompozisyonu yüzeyselleştirerek görsel algı olayına vurgu yapmıştır. Görünüm olarak ise Pop Art resim üslubunu çizgi roman tarzında ortaya çıkarmıştır. Bu durum reklam kültüründe çokça kullanılan basit anlatım ve etkili iletişimi çağrıştırmaktadır. Konuşma balonunda da yazan cümle ile bağdaştırdığımızda bu resim popüler kültürün bireyleri işitsel ve görsel yollarla etkisi altına aldığına vurgu yapar nitelikte olduğunu anlamaktayız.

Renk açısından eseri (görsel 15) incelediğimizde ilk fark edilen ana renklerden oluşmasıdır. Bu ana renkler aynı zamanda eserdeki biçimleri de birbirinden ayırmaktadır. Ayrıca bu renkler temel değerlerinde kullanılarak

kompozisyonun görünümü bir çizgi roman tarzına dönüştürmüştür. Resimde beyaz ve mavi renkten oluşan su dalgaları, gökyüzü ve iskelede yoğun olan sarı renk kimi alanlarda karakterlerle bütünleşmiş haldedir. Sanatçı bu durumu basit konturlerle ayırt etmiş ve kullandığı renk formlarıyla kompozisyona hareket katmıştır. Mickey'nin altındaki boyanmamış alan sarı yoğunluğunu dengelemiş ve aynı zamanda beyaz kısımların dağılımını desteklemiştir. Resimdeki renklerin sığ kullanılmasının yanı sıra kompozisyon da heyecan duygusunu barındıran esprituél bir yaklaşım söz konusudur.

Görsel 16. Roy Lichtenstein, "I Can See the Whole Room...and There's Nobody in It!" (Tüm Odayı Görebiliyorum... ve İçinde Kimse Yok!), 1961, 121,9 cm × 121,9 cm,

Görsel 16 de Lichtenstein'in oldukça karanlık yapıdaki çalışmasını görmekteyiz. Resimdeki figür tek parmağıyla izleme deliğinin kapağını kaydırmış, tek gözüyle odanın içine bakmaktadır. Bu çalışma Steve Roper ve Mike Nomad çizgi romanından esinlenerek yapıldığı bilinmektedir. Yapılan incelemeler doğrultusunda sanatçı bu çalışmanın isminde ironi yaptığı yargısına ulaşabiliriz. Bireylerin bakış açılarının kimi zaman yanıltıcı olduğu konusuna gönderme yapmaktadır. Bu konuyu resim üzerinden değerlendirdiğimizde, karanlık odada herhangi bir canlıyı ya da nesneyi göz ucuyla uzaktan fark etmemiz oldukça güçtür ve bu yüzden üstünkörü inceleyip kesin yargıya varılamayacağı sonucuna varılmaktadır. Popüler kültürde

klişeleşmiş, alışılmış olaylar ve nesnelere bireylerin görsel algılarını körelttiği bilinmektedir. Alışılmış bu durumlar zamanla boşvermişlik haline dönüşmektedir. Sanatçı bu çalışmasında görme yetisinin ve bakış açısının öneminden bahsetmektedir.

Tüm Odayı Görebiliyorum çalışmasının (görsel 16) kompozisyon unsurlarını incelediğimiz izleyici kendini karanlık bir odada hissetmektedir. Küçük bir delikten izlenilme ve oradan gelen ışık korku hissini uyandırmaktadır. Figürün parmağıyla kaldırdığı kapak düşecekmiş gibi durduğu için iki metalin sürtünme sesini duyar gibi olmaktadır. Sanatçının birçok çalışmasında da gördüğümüz sarı renkteki düz alan arkadaki boşluğu belirtmekte ve aynı zamanda derinlik algısını oluşturmaktadır. Linchtenstein'in çizgi roman tarzındaki bu çalışması genel olarak oldukça az detaylı olup karanlık korkusunu da beraberinde getirmektedir.

3.1.3. Andy Warhol'ın Pop Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

Amerikan sanatçı Andy Warhol (1928-1987) Pop-Art denildiğinde akla ilk gelen ilk isimdir. Özellikle 'Marilyn Monroe' portreleri ve çorba konserveleriyle oluşturduğu serilerle tanınan sanatçı, popüler kültürü ve seri üretimi tamamen benimseyerek yaşam tarzına dönüştürmüştür. Çalışmalarının çoğunda baskiresim türü olan serigrafi tekniği gibi seri üretim söz konusu olan sanatsal tekniklerden yararlanmıştır. Warhol, eserlerinde yer verdiği popüler kültürü izleyiciye tarafsız olarak kendi üslubunda sunmuştur. Yaptığı çalışmalarda oldukça şiddetli ve parlak renkler kullanmıştır. Böylece reklam kültürünün asıl amacı olan tüketiciyi etkileme olayına dikkat çekmiştir. Çalışmalarını çoğaltarak birden fazla seriler oluşturan sanatçı için kimi kaynaklarda kendini üreten bir makine olarak gördüğü açıklaması geçmektedir. "Pop' u keşfettiğinizde, bir tabelayı bile artık eskisi gibi göremezsiniz."(KhanAcademyTurkce) sözüyle Andy Warhol, Pop-Art'ı kendi yaşamına dahil eden öncü sanatçılardandır.

Görsel 17. Andy Warhol, Campbell's Soup Cans (Campbell'in Çorba Konserveleri), 1962, 51 x 41 cm

Andy Warhol'un "Campbell'in Çorba Konserveleri" adlı çalışması (Görsel 17) üzerinde Türkçesi "Campbell'in Çorba Konserveleri Domates Çorbası" yazan teneke bir konserve kutusunu göstermektedir. Pop Art resmini en basit ve yüzeysel görünümüyle açıklayan bu eser hem Warhol'a hem de Pop-Art Akımına ün katmıştır. Tarihi 1860 yıllarına dayanan 'Campbell' ismi bir Amerikan markasının adı olup günümüzde de faaliyetlerini sürdürmektedir. Yapılan incelemelerde bu markanın reklam amaçlı olarak kitle iletişim araçlarını sıkça kullandığı, sponsorluklarla kendini sürekli tanıttığı bilinmektedir. Zamanla değişen tasarımının yanı sıra Andy Warhol ile birlikte en çok tanınan görseli beyaz ve kırmızı renklerin ağırlıkta olduğu çorba konserveleridir. Hazır tüketim ürünü olan bu konserveler oldukça pratik olduğu için toplum tarafından çokça tercih edilmiştir.

Warhol'un seri üretime olan tutkusu bu konserve kutularına da yansımaktadır. Bu kutulardan kendi üslubunda resim serisi oluşturan sanatçı hem Pop-Art resmine açıklama niteliğinde önemli bir eser katmış hem de ürünün kitle kültüründeki popülerliği konusuna dikkat çekmiştir. Söz konusu marka belirli zaman aralıklarında Andy Warhol' un anısına sınırlı sayıda özel tasarımlı ürünler de ürettiği bilinmektedir.

Campbell Konserve kutuları Amerikan futbol takımı olan Cornell'in beyaz ve kırmızı renklerinden etkilenilerek tasarlandığı bilinmektedir. Andy Warhol, renklerini futbol takımından alan kutuların aslına bağlı kalarak 32 adet seriden oluşan serigrafî baskı yapmıştır. Kırmızı rengin üzerinde siyah keskin gölgeyle yazılmış marka ismi ilk bakıldığında gözün odak noktası olmakta, eserdeki görülen biçimleri oluşturmakta ve oldukça özgüvenli durmaktadır. Birbirinden farklı kaligrafik yazı biçimlerinin oluşturduğu hareketlilik tüketicinin ilgisini çekecek yapıdadır. Alt kısımda ise kompozisyonu ikiye böler halde ve beyaz üzerine kırmızı, siyah ve siyahı destekleyen sarı tonlarındaki konturler yer almaktadır. Ürünün çeşidinin belirtildiği alt kısımdaki sadelik gözü yormayan net bir yapıya sahiptir. Alt uçtaki yıldızlar ise ürünün aslında olduğu gibi markanın köklü bir geçmişi olduğunu hissettirmektedir.

Kompozisyon olarak dikey yönde kullanılan dikdörtgen bir yüzey içinde yine dikey olarak yerleştirilen silindirik bir yapı görmektediriz. Çorba konservesi olan bu silindirin kapak ve zemine oturan ince çizgi kısmındaki keskin geçişlerle oluşan parlamalardan metal malzemenin varlığını hissetmekteyiz. Kompozisyondaki nesneyi popüler kültürdeki bir ürün olarak incelediğimizde ilk olarak üzerindeki etiket dikkat çekmektedir. Etikette kırmızı rengin cazibesinden yararlanılmıştır. Kullanılan altın rengin tonları ise tasarıma değer bakımından ağırlık katmıştır. Renk kullanımı ve yazı biçimlerini ele aldığımızda tüketme eylemi için birçok seçenek arasında çalışmadaki ögenin de kendini ön plana çıkaracağını tahmin etmekteyiz. Kompozisyonun genelinde reklam kültürünün amacı olan tüketme arzusunun hedeflendiği görülmektedir. Reklam imajlarını çağrıştıran bu kompozisyon sanatçının elinden oluşturulmuş ve hem popüler kültürün hem de Pop-Art resminin ikonu haline gelmiştir.

Görsel 18. Andy Warhol, Green Coca-Cola Bottles (Yeşil Coca-Cola Şişeleri), 1962, 210,2 cm x 145,1 cm

Andy Warhol'un cola şişeleri ile oluşturduğu birbirinden farklı kompozisyonlardaki serisi içinden "Green Coca Cola Bottles (Yeşil Coka Cola Şişeleri) adlı çalışmasında (Görsel 18) alt alta yedi sıradan oluşan ve seri üretim nesnesi olan cola şişeleri görülmektedir. Serigraf tekniği ile yapılan bu çalışma yine popüler kültürü yansıtmaktadır. Amerikan markası olan Coca Cola küresel çapta tanınmış ve dünyanın en çok tüketilen içecekler listesinde ilk sıralarda yer aldığı bilinmektedir. Reklam kültürünü etkin kullanan bu marka toplum üzerinde güçlü bir görsel algı oluşturmuştur. Beyaz ve kırmızı renkteki kutu ya da cam şişeyi gördüğümüzde akla ilk gelen isim Coca Cola markasıdır. Üretildiği ilk yıldan buyana popülerliğini yitirmemiş olan bu ürün Andy Warhol' un sanatsal üslubu ile Pop-Art resminin de ikonu haline gelmiştir.

Çalışma ağırlıklı olarak hafif bir yeşil renk ile renklendirilmiştir. Kendi içinde farklı tonları da olan bu yeşil renk, cola şişesinin cam malzemedeki yapılması nedeniyle içinden geçen ışığın oluşturduğu doğal renktir. Yeşil rengin yanı sıra siyah renk

de konturlarla kullanılmış, açık alanlarda ise beyaz renk de yerini almıştır. Bu unsurlar şişe formundaki görsele eklendiğinde cam olduğu fikrini desteklemekte ve soğuk olduğunu hissettirmektedir.

Sanatçının oluşturduğu bu kompozisyonda nesnelerin aynı serigrafi kalıplarından çıkmasına rağmen basit bir düzensizlik görülmektedir. Bu durum kullanılan tekniğin mekanik yönünden ortaya çıkan olası doğal sonuçlarıdır. Yapılan incelemeler doğrultusunda Warhol'un çoğu eseri için maddi ve sosyal açıdan eşitlikçi düşüncesinin olduğu anlaşılabilir. Söz konusu ürünün seri üretimi yapıldığından toplumun her kesimi için aynı fiyatta ve yapıda olduğu gerçektir. Bunun sonucunda seri üretimin toplumdaki sınıf farklılıklarını en aza indirdiği yargısına ulaşılabilir. Sanatçı bu çalışması ile Pop-Art'ın temelini oluşturan popüler kültürün toplumun her kesimine hitap eden güçlü yanından bahsetmektedir.

Kompozisyona dikey yönde eklenen siyah formlar görsel içinde hareketi oluşturmakta ve kompozisyondaki öğelere hacim kazandırmaktadır. Üzerindeki marka ismini düşündüğümüzde izleyici tarafından kırmızı renk aranmaktadır. Ayrıca ürünün gerçeği üzerinde alıştığımız soğukluk hissini de sanatçının çalışmasında görmekteyiz. Nesne üzerindeki beyazlık ise kompozisyondaki monotonluğu kıran parlamayı oluşturmakta ve siyah formlar gibi hacim katmaktadır. Tek bir tüketim nesnesinden oluşan kompozisyon oldukça sade yapıda ve ritmik düzende kurgulanmıştır.

Görsel 19. Andy Warhol, Marilyn Diptych (Marilyn Diptik), 1962, 205,44 cm x 289,56 cm

Andy Warhol'un 1962 yılında yaptığı "Marilyn Diptych (Marilyn Diptik)" adlı eserde (Görsel 19) o dönemin en popüler ünlülerinden biri olan Amerikan sanatçı Marilyn Monroe görülmektedir. Çalışma serigrafî tekniği ile yapılmıştır. Eserde sol tarafta alt alta ve yan aya beşer sıradan toplamda 25 adet Monroe portresi ve sağ tarafta da 25 adet portre yer alır. Kusursuz güzelliği ile bilinen Monroe televizyon ekranlarında Amerikan popüler kültürünü yansıtmaktaydı. Andy Warhol'un toplamda 50 adet Monroe portresinden oluşan tablosu Pop-Art resminin de bir parçası ve temsilcisi haline gelmiştir.

Çalışma, sağda ve solda olmak üzere iki farklı yüzeyden oluşmaktadır. Bunun nedeni kimi kaynaklarda Marilyn' in parlıtlı yaşamını ve ölümünü anlatmasıyla bilinmektedir. Sanatçının diğer çalışmalarında olduğu gibi bu eserde de aynı kalıplar kullanılmış fakat uygulanılan serigrafî tekniğinde mekanik hareketler sonucu portrelerde farklılıklar oluşmuştur.

Bakımlı duran dolgun sarı saçlar ışığı olduğu gibi yansıtmış izlenimi vermekte ve resme bakıldığında ilk dikkat çeken yer olmaktadır. Marilyn'in ten rengindeki pembelik, kısık bakışları, makyajı ve gülüşü oldukça şevetli

görülmektedir. Sağ alt taraftaki mavi renk, elbisesinin bir kısmını olmasının yanı sıra kompozisyondaki canlılığı destekler niteliktedir. Niagara filminin tanıtım görseli için çekilmiş fotoğrafı kullanan sanatçı, detayları azaltmış ve az sayıda renk kullanarak sadelik oluşturmuştur. Çalışmasında serigrafik baskı tekniğini kullanan sanatçı yüzey üzerinde aynı görüntünün birden fazla baskısını alarak “Coca Cola” serisinde olduğu gibi kompozisyonda ritmik bir düzen oluşturarak seri üretime dikkat çekmiştir

Eserlerinde tüketim nesnelere ve tanınmış kişilere çokça yer veren Warhol birçok eserinde olduğu gibi bu eserde de popüler kültürde yer edinmiş ünlü bir sanatçıya yer vererek kompozisyonun asıl ögesi olarak kullandığını görmekteyiz.

Görsel 20. Andy Warhol, Brillo Soap Pas Boxes (Brillo Sabun Ped Kutuları), 1964

Tüketim kültürüne farkındalık oluşturan Warhol, “Brillo Soap Pas Boxes (Brillo Sabun Ped Kutuları)” isimli çalışmasıyla (görsel 20) basit tüketim ürününün paket tasarımını kullanarak sanatsal ürün ortaya çıkarmıştır.

Çalışmaya ilk bakıldığında tüketim ürünün kutu halini görmekteyiz. Marka isminde kullanılan harf karakterleri olabildiğince kavisli olarak tasarlanarak sabun köpüğü gibi yumuşak ve kaygan yapının hislerini uyandırmaktadır. Marka isminin arkasındaki beyaz dalga formu ise bu hisleri destekleyen kayganlığı belirtir niteliktedir. Diğer çalışmalarında olduğu gibi kompozisyonda ritmik bir düzen söz konusudur. Kutunun üzerinde yazan “NEW!” kelimesi reklam kültürünün dikkat çekici unsurlarındandır. Kutu tasarımındaki mavi renk ürünün kaliteli olduğunu aksettirirken kırmızı renk ise dikkatleri üzerine çekmektedir. Ürün, hareketli kompozisyon tasarımı ve açıklamalarıyla kendini cazip hale getirerek tüketiciyi kendine çekmektedir. Andy Warhol, Brillo Sabun Ped Kutuları isimli çalışmasıyla sınıf farkı ayırt etmeden sanatında geniş bir kitleye hitap etmektedir.

Günlük, sıradan kullanım nesnelерinin estetik kaygı güdülerек sanatçı tarafından yeniden oluşturulması kimi eleştirilenler tarafından Kitsch terimi ile bağdaştırılmıştır. Değersiz görülen nesnelерin sanat eseri olarak galeri ve müzelerde yer alması klasik sanat anlayışına aykırı olduğundan çokça olumsuz eleştiri almıştır. Daha sonrasında ise Pop-Art ve diğer modern sanat akımları toplumun değerlerini yansıttığından, olumsuz eleştiriler yerini estetik sanatsal düşünceye bırakmıştır.

Sonuç olarak Andy Warhol’un çalışmalarında da görüldüğü gibi popüler kültür nesnelерini kullanan Pop-Art resmi, konu olarak toplumu yansıtır farklılık oluşturmaktadır. Pop-Art’ın fotografik üslubu onu diğer sanat akımlarından ayırarak farklı bir estetik yapısının olduğu hususunda açıklık getirmiştir.

3.1.4. David Hockney’in Pop-Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

İngiliz sanatçı David Hockney (1937-) birçok sanat disiplini ile ilgilenmiş ve özellikle de Pop-Art akımına katkı sunan önemli isimlerdendir. Çalışmalarında soft renkleri tercih etmesine rağmen renklerin canlılığını ve doygunluğunu etkili kullanmaktadır. Kompozisyonlarının genelinde fazla kargaşaya yer vermez ve durağanlık hakimdir. Renk konusunda oldukça ilgi çekici davranan sanatçı ışığı da

etkili kullanır. Daha çok gündelik konuları işleyen sanatçı kimi zaman da içinde bulunduğu ortamı çalışmalarına yansıtmıştır.

Görsel 21. David Hockney, A Bigger Splash (Daha Büyük Bir Sıçrama), 1967

David Hockney'in en bilindik çalışmalarından olan "A Bigger Splash" adlı çalışmada (Görsel 21) ilk hissedilen sıcak bir yaz günü olmaktadır. Havuz kenarının çizgisi kompozisyonu iki parçaya bölmüştür. Üst kısımda modern bir ev ve arkasında iki tane palmiye ağacı görülmektedir. Ön tarafta ise gölgesi oldukça kısa olan küçük sandalye bulunmaktadır. Sandalyenin gölgesinden yola çıkarak öğlen saatlerinin yaşandığını fark etmekteyiz. Resmin sağ alt köşesinden sarı renkli atlama tahtası resmin odak noktasını gösterir şekilde uzanmaktadır.

Havuzda hiç dalga olmamasına rağmen şiddetli bir su sıçraması görülmektedir. Atlama tahtası ve havuzdaki su sıçramasından anlaşılacağı üzere figürün suya girdiği ilk an resmedilmiştir. Tahta, sıçrama ve sandalye üçlüsünü incelediğimizde sanatçının kompozisyonda düzenli bir yönlendirmeye nesnelere konumlandığını fark etmekteyiz. Kısa gölgeler ve hafif renk değerlerinin güneş

ışığı ile oldukça parlak durması ortamın sıcaklığını izleyiciye hissettirmektedir. Anlık bir hareketin anlatıldığı resimde durağanlığın hakim olduğunu görmekteyiz.

Resim havuz çizgisinden yatay olarak ikiye bölünmüş haldedir. Üst kısımdaki yazlık tarzındaki ev ile havuz modern ve ideal yaşamı simgelemektedir. Kompozisyona bakıldığında günün keyfini yaşayan figürü aramaktayız. Fakat sanatçı çalışmada tam anlamıyla dinginliği kurguladığından somut olarak figüre yer vermemiştir. Kompozisyonda düşük şiddetteki renklerin güneş ışığıyla canlılık kazanması resme nitelik bakımından ayrıca bir değer katmıştır. Eserdeki hareketli tek unsur olan güçlü su sıçraması kompozisyondaki dinginliği kısmen bozarak kurguyu hareketlendirdiği görülmektedir.

Görsel 22. David Hockney, Amerikan Koleksiyonerler (Fred ve Marcia Weisman), 1968

David Hockney'in "Amerikan Koleksiyonerler" isimli çalışmasına (Görsel 22) ilk bakıldığında küçük bir binanın önünde duran iki figür görülmektedir. Modern ve minimalist tarzda tasarlanmış beyaz binanın önünde küçük, yeşil renkte, beyaz kaidesi olan heykel yer almaktadır. Kompozisyonun odak noktası niteliğinde tam ortada konumlandırılmıştır. Kompozisyonun en arkasında kızgın suratlardan oluşan,

aykırı renklerde bir totem görülmektedir. Sanatçı bu heykelle nesnelerin kompozisyon içindeki dağılımını dengelemekte ve aykırı duruşuyla kurguya estetik bir değer katmıştır. Resmin sağ tarafında siyah takım elbiseli figürü görmekteyiz. Ellerini sımsıkı sıkılmış kendinden emin bir şekilde kadına bakmaktadır. Önünde duran farklı materyallerden üretilmiş üst üste duran bloklar kompozisyonu destekler niteliktedir. Yaşlı kadın figürünün gergin yüz ifadesiyle birlikte halinden memnun görülmektedir. Yanında ise çıkartıldığında boşluk hissi verecekmiş gibi duran ince bir ağaç yer almaktadır. Yere döşenmiş kare formundaki taşlar resme derinlik katmaktadır.

Resmin kompozisyon değerlerine bakıldığında sıcak bir gün oluşturan unsurlardan oluştuğunu anlıyoruz. Gölgelemlerin uzama yönünden ve kadının üzerindeki sabahlıktan yola çıkarak öğle saatlerine yakın bir zaman diliminden bahsedilebilir. Havanın sıcaklığı güneşin parlaklığından hissedilmektedir. Durağan ve sakin halde kurgulanmış kompozisyon her an hareketlenecekmiş gibi düşüncesini vermektedir. Hockney' in çalışmasında soft renkleri kullanması rahatlık, keyif gibi haz alma duygularını harekete geçirmektedir.

David Hocney'in çalışmalarında yer alan nesnelerin, kompozisyonu tamamlayıcı ya da destekleyici renk ve biçim olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Resimde anlatılmak istenen an ve ortamı sade bir şekilde izleyiciye sunan sanatçı renk çeşitliliği bakımından da kişisel duyguları izleyiciye hissettirmektedir. Açık hava çalışmalarında renklerini güneş ışığı ile canlandırarak kompozisyonlarına zenginlik katmaktadır.

Görsel 23. David Hockney, Kışlık Kereste(Winter Timber), 2009

Hockney'in yakın dönem çalışmalarında daha çok canlı renk görmektedir. Kışlık Kereste isimli çalışması (görsel 23) izleyiciye sonbahar mevsimini yaşatmaktadır. Yaprakları dökülmüş, uzun ve mavi renkli ağaçlar kullanım amaçlı özellikle yetiştirilmiş gibi durmaktadır. Resimde iki yöne ayrılmış yol görülmektedir. Bunlardan sağ tarafta olan yol ormanın içine doğru gitmekte, dar ve yapraklarla örtülüdür. Bu yoldan araçların geçmediği görüntüden belli olmaktadır. Kesilmiş, kalın ve mor renkli ağaç ormandaki belirli bir konumu işaret etmektedir. Yere dökülen yoğun ve parçalanmamış yapraklar ise kesim işleminin yakın bir zamanda gerçekleştiğini belirtmektedir. Mavi renkli, birbiri ardına sıralanmış ağaçlar doğanın güçlü yapısını ve kendi içinde bir düzeninin olduğu fikrini vermektedir. Sol taraftaki teker izli yol ise insan tarafından doğaya müdahale edildiği göstermektedir. Yol kenarındaki koyu renkli kısımda kesim sonrası geriye kalan küçük parçalar yer almaktadır. Kışlık Kereste isimli çalışmada geçen olay örgüsü yapılan işin belli aralıklarla düzenli olarak yapıldığı fikrini uyandırmaktadır.

Hockney'in bu çalışmasında birbiri ardına sıralanmış ağaçlar kompozisyonda ritmik bir denge oluşturmaktadır. Bu denge ağaçların geliş yönüne göre devam etmekte ve ayrıca kompozisyona derinlik algısı katmaktadır. Çalışmadaki kesilmiş ya da kesilmemiş bütün ağaçların dinamik renklere sahip olduğunu görmekteyiz. Bununla birlikte renkler, izleyiciye havanın serin olduğunu hissettirmektedir. Genellikle güneş ışığını gerçekçi kullanarak renklerine aksettiren sanatçı bu çalışmasında renklerin kendi içerisindeki canlılık şiddetini yüksek tutmuştur.

Çalışmadaki bitki örtüsünün izleyiciden uzaklaştıkça detaylarının azalması kompozisyona biçim yönünden ekstra derinlik kattığı görülmektedir.

Ağaç kesmek toplum tarafından doğaya zarar verme anlamı taşıdığından resme ilk bakıldığında olumsuz düşünceler oluşmaktadır. Yapılan iş kimi zaman belli bir alanda kontrollü şekilde gerçekleşerek bitki örtüsünün yenilenmesini sağlar. Fakat kimi insanların bilinçsizce ve hunharca davranarak doğaya ciddi oranda zarar verdiği de gerçektir. Bu bakımdan Hockney'in çalışması çevreci bir yaklaşıma dikkat çekmektedir.

Görsel 24. David Hockney, MY PARENTS (Ailem), 1977

David Hockney'in "My Parents, (Ailem)" isimli çalışmasında (Görsel 24) bahar mevsimine ait bir sahne görmekteyiz. Arka sehpadaki kompozisyonun bir biçimi olarak yer alan çiçeklerin tazeliği bu bahar mevsimini çağrıştırmaktadır. Resmin kesin bir odak noktasının olmamasıyla birlikte ışık genel olarak tüm odaya yayılmaktadır. Sandalyede oturan adamın arkaya düşen gölgesi oldukça gerçekçidir. Bütün dikkatiyle elindeki dergiye odaklanan adam, kadın figüre göre oldukça doğal davranmaktadır. Bol takım elbise giymiş adam doğal davranmasına rağmen alışık

olmadığı bir pozisyonda sandalyede oturmaktadır. Yaşlı kadın ise sade bir elbise giymiş, bütün kibarlığı ve çekingenliğiyle izleyiciye bakmakta ve güven hissi uyandırmaktadır. Bu karakterlerden yol çıkarak elit bir ailenin yaşam tarzı kurgulandığı sonucunu çıkarta biliriz. Hockney' in gerçek ailesini çalıştığı bu kompozisyonun orta konumunda tekerlekli, yeşil renkteki sehpa görülmektedir. Üzerindeki aynaya karşıda duran, Hockney' in diğer çalışmaları yansıdığı bilinmektedir. Sehpanın altındaki rafta ise set halindeki anı kitaplar görülmektedir. Açık mor renkteki halının üzerinde toplanan bu kompozisyonda ışıkla birlikte canlanan renkleri görmekteyiz.

Kompozisyonun geneline baktığımızda nesnelere belli bir düzen içerisinde bir arada işlenmesiyle dingin bir yapı kurgulanmıştır. Figürlerin arkasında yer alan gri duvar, rengini belli etmekten çok soğuk olduğu hissini vermektedir. Sarı renkteki zemin üzerinde duran mor renkli halı dokusu gereği oldukça yumuşak durmaktadır. Figür ve nesnelere üzerindeki renk ile değerlerinin değişimi ışık kaynaklı parlamalar sonucu olduğundan ışığın kompozisyonda son derece güçlü kullanıldığı sonucuna ulaşmaktayız. Masa üzerindeki vazoda duran laleler canlı renkleriyle ortama sıcak bir hava katmaktadır. Kompozisyondaki düz boyanmış boş alanlar ise sınırları belirleyerek izleyici ile arasındaki derinliği belirtmektedir.

Yapılan eser incelemeleri sonucu sanatçının popüler kültürü yermeden, daha çok farkındalık oluşturarak çalışma ürettiğini fark etmekteyiz. Bunun sonucunda akımın heyecan verici ve düşündürücü renklerini sanatçı, kendi düşünceleri ve arzuları doğrultusunda kurgulayıp kullandığı anlaşılmaktadır.

3.1.5. Jeff Koons' un Pop-Art Tarzı Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

Günümüzde Pop-Art sanatına tuval dışında bir alan olarak heykel veya enstealasyon diyebileceğimiz dalın en önemli sanatçılarından biri olarak bilinen Jeff Koons'a (1955-) bu çalışmamızda yer verilmiştir. Amerikan sanatçı Koons günlük hayatta karşılaştığımız nesnelere devasa boyutlarda tasvir etmesi ile de bilinir. Biçimlerin devasa boyutlarının yanı sıra kullandığı renkler ve düşündürücü kompozisyonlarıyla öne çıkmaktadır.

Eserlerini oluştururken fabrika tarzı büyük stüdyosunda birden fazla asistan çalıştıran Koons, ısrarlı ve özgüvenli şekilde çalışmalarını üretmiştir. Koons'un çalışmaları hakkında olumlu ve olumsuz şekilde yapılan görüşler net bir şekilde iyiye ayrılmış halde olduğu bilinmektedir. Kimi eleştirmenler sanatçının çalışmalarını çağdaş sanata öncülük eden, sanat tarihi açısından önem taşıyan eserler olarak görürken kimi eleştirmenler eserleri bayağı, alaycı, ticaret odaklı ve kaba görerek çalışmalarını reddettikleri bilinmektedir.

Görsel 25. Balon Köpeği (Macenta), Jeff Koons, 1994–2000

Jeff Koons'un en bilindik eserlerinden olan "Balon Köpeği" adlı çalışması (Görsel 25) serisi müzayedelerde yüksek fiyatlara satıldığı bilinmektedir. Mavi renkteki bir kopyası ise Los Angeles'te bulunan Broad Çağdaş Sanat Müzesinde sergilenmektedir. Kimi kopyanın ise sergileme esnasında talihsizce parçalandığı bilinmektedir.

Koons'un bu çalışması yuvarlak hatlardan oluşan, kırmızı renkteki balon oyuncacı tasvir etmektedir. Popüler kültürde daha çok çocukların dikkatini çeken bu balonlar sanatçı tarafından da beğenildiği bilinmektedir. Günümüz Pop-Art anlayışına en yakın tarihlerine sahip olan bu çalışma akıma üç boyutlu yaklaşımı getirmektedir. Andy Warhol'un serigrafileri, David Hockney'in renkleri gibi sanatçı

kendi üslubunu Pop-Art sanatına dahil etmiştir. Koons'un kimi kaynaklarda eserlerinde gizlenmiş eleştiri ve anlamlar olmadığını belirtmiştir. Kimi zaman çocuklardan ilham aldığı da bilinen sanatçı zararsız, masum nesnelere ve hayvan tasvirlerini sıkça çalışmalarında kullanmıştır. Balon köpeği çalışmasında kullanılan parlak kırmızı renk yetişkin bir insanda şehvet ve heyecan duygularını uyandırabildiği gerçektir. Parlak olması aynı zamanda, bulunduğu ortamdaki ışıkları ve nesne görüntülerini de yansıttığından derinlik algısı oluşturmaktadır.

Görsel 26. Jeff Koons, Temel Reis, 2010

Jeff Koons'un "Temel Reis" adlı çalışması (Görsel 26) küresel çapta tanınmış olan temel reis çizgi filmleri kimi coğrafyalarda farklı isimlerle bilinse de hafızalarda yer edinen görüntüler genelde aynı kareleri oluşturmaktadır. Popüler kültürde yer edinmiş bu karakter kötü karakterlerle mücadele ederek kahraman olmaktadır ve gücünü elinde tuttuğu, ikonik hale gelmiş ıspanak konservesinden almasıyla bilinmektedir. Gücünü ıspanaktan alan temel reis vücut olarak zayıf ve küçük olmasına rağmen kol kasları orantısız şekilde gelişmiş çizgi film karakteridir.

Genellikle ağızından ayırmadığı piposu, üzerinde denizci şapkası ve fularıyla bütünleşmiş haldedir. Diğer Pop-Art sanatçıları gibi popüler olanı kullanan Koons parlayan ilgi çekici renkleriyle kendini diğer sanatçılardan ayırdığı bu çalışmasında da görülmektedir.

Koons'un bu çalışması kahramanlık ve özgüven duygusunu hissettirirken aynı zamanda yetişkin bir insana çocuk yaşlarındaki anılarını hatırlatmaktadır. Üç boyutlu çalışmadaki figür parlak renkleriyle adeta yücelik sıfatına bürünmüştür. Bunun yanı sıra çalışmanın yüzeyi sanatçının diğer eserlerinde olduğu gibi ortamdaki ışıkları yansıtarak esere derinlik algısı yüklemektedir.

Görsel 27. Jeff Koons, Michael Jackson ve Bubbles, 1988

Koons'un parlak renkli diğer bir çalışması olan Michael Jackson ve Bubbles (görsel 27), porselen malzemeden yapılmıştır. Gerçeğe uygun boyutlarda olan bu çalışmada kaide üzerindeki çiçekli yüzeyde uzanmış müzisyen Michael ve üzerindeki beyaz kumaşa oturan şempanzesi Bubbles yer almaktadır. Müzisyen, üzerinde araştırma yapılan bir şempanzeyi evcil hayvanı olarak satın almıştı. Küresel çapta popülerliğini kazanmış olan Michael Jackson, evcil şempanzesi Bubbles'ı da

yanından ayırmadığı bilinmektedir. İki karakterinde aynı tasarımda kıyafetler giymesinden birbiriyle yakın arkadaşlık kurduğunu anlamaktayız.

Parıltılı kıyafet ve takılarıyla dikkat çeken Michael Jackson'ın, Koons'un çalışmalarında yer alması beklenildik bir durumdur. Bu durumu iki sanatçının da ışıltıyı sevmesi ile açıklanabilmektedir. Figürlerin oturduğu süslenmiş yüzeyle birlikte gösterişli kıyafetler ile tasarlanan çalışmada müzisyene duyulan manevi değer figürü yüceltmış halde izleyiciye sunulduğu görülmektedir.

Koons bu çalışmasında popüler kültürde ikonlaşmış müzisyene yer vererek çok daha geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemiştir. Fotoğraftan esinlenerek yapılmış olan bu eserde çiçekli yüzeyden yola çıkarak bir gösterinin gerçekleştiği fikrine kapılmaktayız. Oldukça popüler bir sanatçı olan Michael Jackson, Koons'un çalışmasında da parlak renkli kıyafetiyle popülerliğine devam etmektedir.

Görsel 28. Jeff Koons, Lale Buketi, 2019

Jeff Koons'un "Lale Buketi" adlı çalışmasının (Görsel 28) siyasi bir anlam taşıdığı bilinmektedir. 2015 yılında Fransa'da gerçekleşen terör saldırısında hayatını kaybedenlerin anısına yapılmış olan bu çalışma Amerika'dan Fransa'ya hediye edilmiş ve iki ülke arasındaki dayanışmanın vurgulanması amaçlanmıştır. Eserin daha yapım sürecinde farklı zıt görüşlerin oluşmasına rağmen hem tarihi hem de siyasi açıdan anlamlı üç boyutlu bir çalışma olmuştur.

Sanatçının marshmallow şekerlemesine benzeyen lale buketleri yumuşak, tatlı bir görünüme ve renklere sahiptir. Marshmallowun tarihi 19. yüzyılda Fransa'ya dayanmaktadır. Daha sonrasında ise 20. yüzyılda Amerika'da imalatının ilerlemesi üzerine popüler kültürdeki tüketim nesnesi sınıfına girmiştir. İki ülke arasında popüler kültürü simgeleyen bu ürün sanatçı tarafından lale buketi şeklinde tasarlanmıştır.

Kompozisyonda yer alan elin meşale tarzında bir nesne tutması alışılmış halde beklenirken, iki ülke arasındaki kültürel bir nesneyi tutması birlik ve beraberlik duygularını harekete geçirmektedir. Parlak renkleriyle ilgi çeken çalışma tatlı ve yumuşak görünümüyle dokunma eylemini arzulatmaktadır.

Sonuç olarak Jeff Koons, kimi eleştirmenlerin kötü yorumlarına boyun eğmeyerek sanatını geniş kitlelere duyurmayı hedeflemiş ve başarmıştır. Popüler kültürde yer edinmiş nesne, figür ve ürünleri çalışmalarında yer vermiştir. Değersiz bir nesne olarak görülen şişe askılığını dahi eserlerinde kullanan ve sergileyen sanatçı kimi zaman aykırı kompozisyonlar oluşturarak yaşam standartlarımızdaki çok çeşitliliğe dikkat çektiğini düşünebiliriz. Etkileyici parlak renklerle yaptığı üç boyutlu çalışmaları Claes Oldenburg'un eserleri gibi Pop-Art resmine yeni bir boyut kazandırmıştır.

4. BÖLÜM

UYGULAMA ÇALIŞMALARI

4.1. Uygulama Çalışmalarının Yapılış Amacı ve Süreci

Pop-Art resmine öncülük etmiş ressamın çalışmalarını ve dönemler incelenmiştir. Ressamların yapmış olduğu çalışmalardan yola çıkarak dönemlerinin sosyokültürel yaşantıları hakkında bilgi veren eserler oluşturduğu kanaatine varılmaktadır.

Pop-Art öncüsü sanatçıların kompozisyonlarında kurgulamış olduğu dengenin yanı sıra renklerin oluşturduğu etki ve hisleri kişisel çalışmalarında yakalamak ayrıca amaçlanmıştır. Pop-Art'ın yakın dönemlerinde ise yine popüler kültürün işlenmesinin yanı sıra David Hockney gibi öncü sanatçıların eserlerinde daha çok renk ve üslup özellikleri dikkat çekmektedir. Söz konusu öncü sanatçıların eserleri yapıldığı tarihe göre sıralandığında farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu durum göz önünde bulunarak kendi çalışmalarında olan değişimin özgünlük ve nitelik bakımından öz değerlendirmesi süreç içerisinde yapılmaktadır.

4.2. Enes Kurt'un Pop-Art Tarzındaki Uygulama Çalışmalarında Renk, Biçim ve Kompozisyon İlişkisi

Toplum içinde geçirdiğimiz süre içinde birden çok uyarıcı niteliğinde dikkat çekici durumlar ve algılar ile karşılaşmak mümkündür. Zamanla yaygınlaşıp toplumun sosyal işleyişini ve görüşünü etkileyen bu unsurlar kitle kültürü veya popüler kültür olarak tanımlanmaktadır.

Popüler kültürün yaygınlaşması bireylerin birbiriyle olan sosyal etkileşimi sonucu oluştuğunu bilmekteyiz. Bu durumda en çok yaygın kullanılan araç ise kitle iletişim araçlarıdır. Günümüzde en çok kullanılan sosyal medya aracı ise cep telefonu uygulamalarıdır. Birden çok etkinliğin ve olayların ortak bir alanda bulunması popüler kültürün küresel çapta yayılmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda televizyonda karşılaştığımız reklam imajlarının sürekli tekrar etmesi bilinçaltımızda yer edinmesine neden olacaktır. Bu olay sonucunda popüler kültürün bireyleri kendi

içine dahil ederek yaşam tarzlarını ve standartlarını değiştirdiği görölmektedir. Popöler költür hakkında olumlu ya da olumsuz yargı belirtmemekle birlikte bahsi geçen konu hakkındaki farkındalık olayının önemi büyüktür.

Pop-Art resminin konu bakımından dönemin güncel toplum değerlerini yansıtmamasının yanı sıra ilgi çekici, etkileyici ve arzu edilen hisleri yoğun bir şekilde aktaran resim üslubu bulunmaktadır. Teknik açıdan ve konu bakımından herhangi bir kısıtlamada bulunmayan akımın en belirgin yanı kompozisyondaki estetik değerlerin ve nesnelerin izleyiciye aksettirdiği hislerdir. Kompozisyonda kurgulanan nesnelere ve renk değerleri kimi zaman pasif halde kalması olağandır. Pop-Art resim üslubu, olumsuzluk olarak görölen bu durumu soyut renk formlarıyla gidermeye uygun yapıdadır. Öncü sanatçılar tarafından da kullanılan başka bir yöntem ise aykırı nesnelere ile kompozisyona somut formda renk ekleme yönelimidir. Bu yönelim resim içinde kurgulanan hareketi ve dengeyi önemli ölçüde etkilediğini yapılan incelemeler doğrultusunda kabul görmekteyiz.

Bu uygulama çalışmalarında Enes Kurt'un, Pop-Art tarzı resimlerinde kurguladığı hareket, biçim ve renk değerlerinin kompozisyon üzerindeki etkin rolü saptanılmaya çalışılmıştır. Kurgu içerisindeki sadeliğin yanı sıra renk çeşitliliğini de en aza indirgemeyi amaçlamaktadır. Uyguladığı farklı yöntemlerle ve durağan kompozisyon kurgusuyla Pop-Art resmini kendi üslubunda izleyiciye aktarmaktadır.

Görsel 29. Enes Kurt, “Ayva Mevsimi”, 2019, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt’un “Ayva Mevsimi” çalışması (Görsel 29) mukavva üzerine akrilik boya kullanılarak yapılmıştır. Görseli incelediğimizde isminde de belirtildiği gibi resmin üst kısmında 4 adet ayva görmektediriz. Aslına uygun biçimde çalışılmış meyvelerin üzerine turuncu renk formları eklenmiştir. Hacim ve derinlik algısını oluşturan bu renk formları aynı zamanda kompozisyonun üst kısmındaki monotonluğu kısmen hareketlendirmektedir. Alt kısmı incelediğimizde iç içe geçmiş geometrik renk formlarını görmektediriz. Birbirinin devamı niteliğinde oluşturulan kurgu canlı ve nötr renklerden oluşmaktadır. Bu formlar etnik desenleri çağrıştırmakla birlikte keskin hatlara sahip olup düz boyama yöntemiyle

renklendirilmiştir. Resmin orta kısmında üstü ince bir yeşil şeritle kapatılmış “POP” kelimesi geçmektedir. Belirli mevsim dönemlerinde yaygın üretimi yapılan ürünler bulunduğu yöre ile özdeşleşip kültürel ikon haline gelmektedir. Ülkemiz genelinde sıklıkla görülen bu ikonlaştırma durumu coğrafi açıdan tanıtımı da destekler yapıdadır. Yapılan bu çalışmada kültürel değerlerin halk tarafından sahip çıkılması ve özdeşleşen ürünün popülaritesinden bahsedilmektedir.

Görsel 30. Enes Kurt, “Toplumsal Kargaşa”, 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt’un “Toplumsal Kargaşa” adlı çalışması (Görsel 30) linol baskı tekniği ile yapılmıştır. Çalışmada konu gereği özellikle karışıklığa yer verilmiştir. Resmi incelediğimizde orta konumda mikrofonla konuşma yapan, kim olduğu belirsiz bir figür görmekteyiz. Resmin arka kısmında belirsiz harflerle yazılmış metin yer almaktadır. Figürün etrafında ise parçalanmış sinek kanatları bulunmaktadır.

Çalışmanın kompozisyon değerlerini incelediğimizde ağırlıklı olarak soğuk mavi rengi görmekteyiz. Siyah ve kahverengi tonlarında betimlenen figür oldukça gizemli durmaktadır. Başının üzerinde duran kırmızı renkli parça kısmen güven hissini uyandırır da burada ironi yapıldığı söz konusudur. Uçuşan sinek kanatları çalışmanın konusu yansıtan bilgi kirliliğini temsil etmektedir. Kırmızı ve turuncu değerler resmin monotonluğunu kırmakla kalmamış derinlik algısı da katmıştır. İzleyiciye en yakın duran üçgen formu figürün konumunu gösterir niteliktedir.

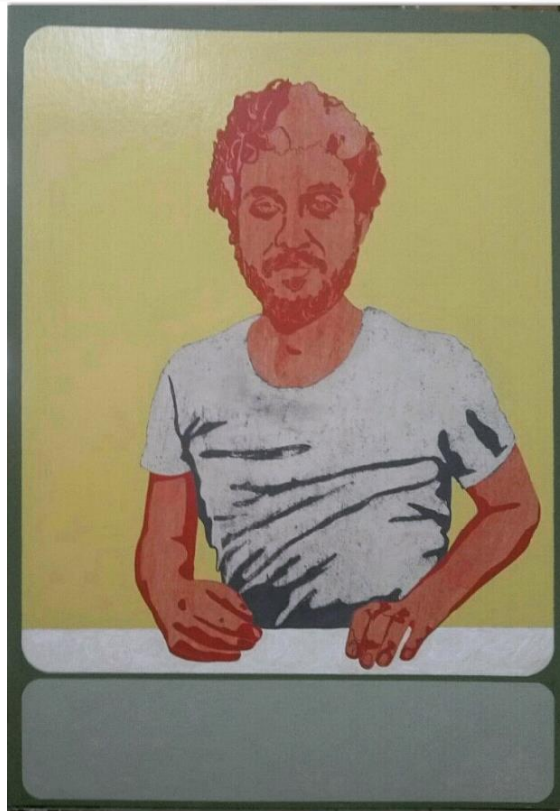
Toplumsal Kargaşa çalışmasında, gün içinde sıkça karşılaştığımız bilgi kirliliğinden bahsedilmektedir. Bilinçsiz bireylerin kendi fikirlerinde kesin yargılar güderek kim olduğu belirsiz kişilerin söylemi gibi paylaşması toplumda yanlış algılar oluşturmaktadır. Kimi zaman eksik ya da açıklayıcı olmayarak yapılan bildirimler bireylerin çaresizlik hissine kapılmasına neden olmaktadır. Doğru olmayan bilgiler ile yönlendirilen bireyler kimi zaman maddi ve manevi kayıplar verdiği de bilinmektedir. Kurt bu çalışmasında toplum içinde sıkça karşılaşılan soruna dikkat çekmektedir.

Görsel 31. Enes Kurt, “Obezite”, 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt'un "Obezite" adlı çalışmasında (Görsel 31) küçük yaşta bir çocuk görülmektedir. Oldukça iştahlı şekilde yemek yiyen çocuk, saçlarında dahil olmak üzere kırmızı tonlarında ten rengine sahiptir. Teninde kullanılan boyanın yoğunluğu düşürülerek teninin geriye kalan kısımlarına transparan halde uygulanarak aynı renkten farklı bir değer elde edilmiştir. Bunun sonucunda boyanın iki farklı fiziksel hali kullanılarak renk çeşitliliği konusunda sadelik amaçlanmıştır. Açık mavi ve sarı tonlarından oluşan kıyafeti küçük yaştaki çocuğu simgelemektedir. Çocuğun turuncu renkteki şapkası ve teninde kullanılan kırmızı rengi destekleyerek kompozisyon içinde küçük bir uyum oluşturmaktadır. Arka plandaki yeşil renk özellikle düz bırakılarak durağan, anlık görüntüyü elde etmek amaçlanmıştır.

Çağımızın yaygın görülen sağlık sorunlarından olan obezite bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bilinçsizce tüketilen sağlıksız gıdalar insan fiziğini olumsuz olarak değiştirmekle birlikte kimi zaman ruhsal bozuklukları da beraberinde getirmektedir. Yapılan bu çalışmada, toplumda yaygın hale gelen sağlık sorununa dikkat çekilmiştir.

Görsel 32. Enes Kurt, "Medya", 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt'un "Medya" adlı çalışmasında (Görsel 32) popüler kültürün çokça kullandığı televizyon görüntüsü elde edilmek amaçlanmıştır. Bir haber kanalının sunuculuğunu yapan figür, Obezite isimli çalışmada olduğu gibi kırmızının tonu kullanılarak ten rengi oluşturulmuştur. Boyanın yoğunluğu düşürülerek transparan halde uygulanan yöntem figürün kıyafetinde de uygulanmıştır. Bu yöneme ek olarak transparan halde uygulanan kısımdaki boya miktarı silinerek rengin en açık hali elde edilmiştir. Arka plandaki düz sarı renk, dikkatleri kendine yani televizyona çekmektedir. Figürün önünde duran beyaz alan izleyiciyle arasındaki mesafeyi göstermekle kalmayıp resimde ayrıca derinlik hissi uyandırmaktadır. Alt kısımdaki kenarları yumuşatılmış boş dikdörtgen alan eski tip televizyonun hoparlörü konumunda yer almaktadır.

Yapılan çalışmadan(görsel 32) yola çıkılarak günlük hayatımızın boş vakitlerini değerlendiren televizyon programları kimi zaman faydalı bilgi vererek farklı düşünceleri beraberinde getirirken kimi zaman da sadece görüntü olarak kalmaktadır. Genellikle fiziksel ve ruhsal olarak dinlenmek için yapılan bu eylem karşısında bilinçli olmanın önemi vurgulanmıştır.

Görsel 33. Enes Kurt, "Yeniden Oluşturma", 2018, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt'un "Yeniden Oluşturma" adlı çalışmasında (Görsel 33) bulunan iki figürün boş ve kurak bir arazide ağaç fidanı diktiğini görmekteyiz. Ayakta duran figürün ayakkabı ve çorapları hariç geriye kalan kısımlarında boyayı inceltme tekniği kullanılmıştır. Elinde tuttuğu aslına uygun şekilde işlenmiş kazması ile çaresizce fidana bakarak umut beklemektedir. Yerde oturan figür ise ektikleri fidanın toprağını eliyle sıkılaştırmaya çalışmaktadır. Bu figürün renklendirilmesinde ise yine aynı teknik kullanılmıştır. Gökyüzündeki sarı renk havanın kirli olduğunu hissettirmekle beraber günbatımını da tasvir etmektedir. Fidanın kök kısmında yer alan kabartılmış toprakta farklı koyu değerler görülmektedir. Bunun sebebi inceltilmiş boyanın birkaç kat uygulanmasından kaynaklanmaktadır.

Küresel çapta iklim krizine sebep olan ormanların yok olması canlıların yaşamını da olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. İnsan faktörünün etkin rol oynadığı bu olayda bireylerin duyarsız tutumları yaşanan sorunu daha da büyütülmektedir. Hunharca kesilen ağaçlar ya da orman yangınları sonucunda doğanın kendini yenileyebilmesi uzun zaman alabilmektedir. Bunun sonucunda Yeniden Oluşturma isimli çalışmada bireylerin doğaya karşı sadece tüketim odaklı yaklaşması ileriki zamanlarda pişmanlığı beraberinde getireceğine işaret etmekte ve doğa bilincine dikkat çekilmektedir.

Görsel 34. Enes Kurt, “Farklı Kişilikler”, 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt’un “Farklı Kişilikler” adlı çalışmasında (Görsel 34) sandalyede oturmuş izleyiciye doğru bakan iki figür yer almaktadır. Teknik olarak düz boyama yönteminin yanında transparan renkler de kullanılmıştır. Arka planda herhangi bir nesnenin olmamasına rağmen tuvali ikiye bölen sarı ve yeşil tonları derinlik algısı oluşturmaktadır. Sol tarafta oturan figür oldukça sakin ve çekingen durmaktadır. Sağ taraftaki figür ise her an kalkıp gidecekmiş gibi heyecanlı bir şekilde beklemektedir. Figürün mavi şortu kompozisyondaki monoton renk gidişatını olumlu yönde bozmaktadır.

Sosyal yaşantımızda sıklıkla gördüğümüz zıt karakterlerin birlikteliği karşısındakine şaşkınlık hissi vermesiyle bilinmektedir. Sosyal yakınlık konusunda bireylerin kendi kişiliğindeki eksikliğini başkasından tamamlama ve güven duygusu

gibi önemli sosyal bağların oluşması sonucu farklı kişiliklerin bir araya gelmesi doğal bir olaydır. Bu durum görsel 34’de, Hockney’in Christopher Isherwood ve Don Bachardy isimli çalışmasından uyarlanarak bireylerin sosyal birlikteliğine dikkat çekmektedir.

Görsel 35. Enes Kurt, “Ayak Üstü Uyku”, 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt’un “Ayak Üstü Uyku” adlı çalışmasında (Görsel 35) çalışmasında yataкта uzanan figür yukarıdan izlenmektedir. Dinlenmek için uzanan figür 21. yüzyılın yaşam şartlarının yoruculuğunu yansıtmaktadır. Pantolonunun kemerini çıkarmamasından yola çıkarak dinlenmesinin çok uzun sürmeyeceği anlaşılmaktadır. Yatağın üzerinde ve yerde görünen eşyalar düzensiz yaşamı betimlemektedir. Kumaş olan nesnelere genel olarak transparan renkler kullanılarak yumuşaklık hissi

verilmek amaçlanmıştır. Zeminde kullanılan şiddetli kırmızı renk resmin alt kısmını uçtan uca böldüğü görülmektedir. Kullanılan kırmızı renk, şiddeti gereği zemini vurgulamakta ve derinlik algısını oluşturmaktadır. Resmin genelinde keskin hatlardan oluşan renk formları yer almaktadır. Az sayıda nesne kullanımı ile sadelik amaçlanmıştır. Konu gereği karmaşık bir kompozisyon oluşturmak için ise nesnelere birbiri üzerine kolaj tekniği gibi yerleştirilerek dolgun bir kompozisyon elde etmek amaçlanmıştır. Bu çalışma günlük yaşantımızdaki kalabalığı ve yoğunluğu betimlemek için kurgulanmıştır.

Görsel 36. Enes Kurt, “Figür”, 2018, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt’un “Figür” adlı çalışmasında (Görsel 36) oldukça sade ve klasik bir pozisyonda duran Figür’ ün yüzünde herhangi bir ifade bulunmamaktadır ve

doğrudan karşıya bakmaktadır. Resimde perspektif uygulamalarının yanı sıra arka planın renk olarak ikiye bölünmesi ayrıca derinlik katmıştır. Mor ve mavi renk minderlerden oluşan koltuk figür için oldukça rahat gözükmektedir. . Figürün hemen yanında sehba yer almaktadır. Üzerinde ise bardak ve kemer bulunmaktadır. Yerdeki ahşap döşemelerin perspektife uygun olmaması nesnelere boşlukta olduğu izlenimini vermektedir. Bunun yanısıra aykırı nesne kullanarak kompozisyon düzeninde yüzeyselliği kısmen bozan denge sağlanıp estetik görünüm kazandırılmak amaçlanmıştır. Sıddetli renklerinin baskın olmaması ile birlikte kompozisyonda sade ve sakin bir yapı hakimdir. Yapıda bu çalışma renk, hareket ve biçim gibi kompozisyon unsurları dikkate alınarak Hockney'in tek figürlü çalışmalarından uyarlanmıştır.

Görsel 37. Enes Kurt, Down Sendromu, 2017, Sanatçının kendi koleksiyonunda.

Enes Kurt'un Down Sendromu isimli çalışmasında (görsel 37) bebek yaşlarındaki down sendromlu iki çocuk yer almaktadır. Sol tarafta duran çocuk mor çizgili kazağı ve sarı renkteki yakasıyla meraklı bakışlarla karşı yöne doğru bakmaktadır. Sağ taraftaki çocuk ise sarı ve yeşil renkli kıyafetiyle izleyiciye doğru masum bir bakış sergilemektedir. Renkli kıyafetleri onları oldukça çocuksu ve sevecen görünüme büründürmüştür. Arka planda düz boyanmış yeşil tonundaki alan ile çocukların durağan görüntüsünü ön plana çıkartmak amaçlanmıştır. Alt kısımdaki açık renkli alan ise perspektif ve açı kaynaklı devrik hareketi stabilize etmektedir.

Çocukların içinde bulunduğu etrafı kapalı alan onlar için güvenli bir ortam oluşturmaktadır. Çok fazla bilinçli hareket edemeyen bu iki karakter yaşları gereği farkında olmadan tehlike arzeden işler yapması olasıdır. Resimde şuan için güvenli ortam oluşturulmuş bebekler, büyüdüklerinde de aynı bilince sahip olacaktır. Uygun rehabilite ortamı ve hoşgörü ile yaklaşım onlar için gerekli olabilmektedir. Yapılan bu çalışma down sendromlu kişiler için yaşam zorlukları hakkında farkındalık oluşturmaktadır.

Görsel 38. Enes Kurt, Çocuk figür, 2018, Sanatçının kendi koleksiyonunda

Enes Kurt' un Çocuk Figür isimli çalışması (görsel 38) mukavva üzerine transparan renklerle yapılmıştır. Kırmızı tonlarında işlenmiş saç ve detaylı detaylı bölgelerin arkasında pembe tonu hakimdir. Figürün mavi bir gömleği ve sarı renkli tişörtü bulunmaktadır. Arka planın düşük şiddette ve düz renkte olması izleyicinin figüre odaklanmasına olanak tanımaktadır. Bu çalışma günümüzdeki herhangi bir çocuğu betimlemektedir. Figür dikkatli bakışlarla izleyiciye doğru bakmakta ve David Hockney'in figürlü kompozisyonlarını hatırlatmaktadır.

Çocuk yaştaki bireyler etrafında gördüğü davranışları ve olayları doğru kabul ederek uygulama eğilimine gitmektedirler. Farkında olmadan kendini eğiten çocuk, kimi zaman yanlış eğitim ya da uygunsuz görüntüler sonucunda yetişkinliğe ulaştığında kişilik bozukluğu izlendiği bilinmektedir. Sonuç olarak görsel 36 da, çocuk yaştaki bireylerin gelişim konusunda bilinçsiz davrandığı, taklit ettiği olgusu düşünülerek çocuk gelişimi konusu işlenmiştir.

Enes Kurt'un çalışmalarına bakıldığında ise araştırma niteliğinde olduğu görülmektedir. Pop-Art öncüsü sanatçıların resim üslubunun izleyiciye verdiği hisleri ve durağanlık gösterisini kendi çalışmalarında yakalamayı amaç edinmektedir. Düşük şiddetteki renklerinin yanı sıra canlı renklerle kompozisyonun ana ögesini desteklemektedir. Kurgularına farklı tekniklerle eklediği nesnelere, kompozisyonlarına dolgunluk kazandırmakta ve basit görünen yüzeysellik algısını kaldırmaktadır. Genel olarak, kullandığı öğeleri çalışma yüzeyinin belli bir kısmında toplayarak resmin odak noktasını oluşturmaktadır. Transparan renkleri ve düz boyama yöntemini kullanarak kolaj etkisi oluştururken aynı zamanda çalışmalarında sadeliği hedeflemektedir. Bu bağlamda akım öncüsü sanatçıların eserlerinin renk, biçim ve kompozisyon dengesi bakımından inceleyerek analizini oluşturmakla kalmamakta kendi üslubunu oluşturarak çalışma üretmektedir.

SONUÇ

2. Dünya Savaşı sonrası sanayinin gelişmesi ve seri üretimin artması küresel çapta kendini hissettirmiştir. Yıkım ve tahribat gücü yüksek savaşların toplumun yaşam standartlarını doğrudan etkilediği açıktır. Savaş döneminde yıkılan yerleşim yerleri ve nüfusun ciddi oranda düşmesi bireylerin ruh hallerini de etkilediği izlenmiştir. Bunun sonucunda ülke yönetimleri toplumun yaşam kalitesini artıracak girişimlerde bulunması oldukça doğaldır.

Seri üretimin günümüzdeki kadar yaygın olmadığı dönemlerde sanayinin genellikle savunma alanında yenilikler ürettiği bilinmektedir. Savaşların sona ermesiyle birlikte sanayinin ve teknolojinin gelişip topluma hizmet etmesi bireylerin yaşamını doğrudan etkilemiştir. Sürekli büyüme yönünde ilerleyen sanayinin görülen en büyük etkilerinden biri ise yaşanan göçlerdir. Bu durum kent merkezlerinde orantısız nüfus artışını beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak kitle kültürünü oluşturan bu olay üretim ve tüketimi destekleyeceğinden birbirine bağlı olarak gelişeceği gerçektir. Bu bağlamda oluşan popüler kültür toplumun değer yargılarını da değiştirmektedir.

Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması bireylerin dış dünyasını tanımaya yöneltmiştir. Televizyon programları, ürün tanıtımları ve ideal görülen yaşam tarzları bireylerin tüketim arzularını tetiklemektedir. Bu olaylar sonucunda toplumun kendi oluşturduğu popüler kültür kendini sürekli yenileyerek varlığını sürdürmektedir.

Popüler kültür nesnelere ve konularını kendine malzeme edinen Pop-Art resmi 1960 yılı sonrasında kendini etkin bir şekilde göstermektedir. Renk biçim ve kompozisyon bakımından diğer sanat akımlarından kendini ayıran Pop-Art resmi, ona öncülük eden sanatçılar tarafından birbirine benzer üsluplar yüklendiği görülmektedir. Pop-Art resmi incelendiğinde genellikle grafiksel yapıda olduğu anlaşılmaktadır. Renk ve kurgu bakımından da toplumun değer yargılarına hitap etmektedir. Pop-Art resimleri daha çok popüler kültür konusunda farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Biçim ve teknik bakımından serbest olan bu akımın eserleri anlam olarak toplumu yansıttığı sonucuna varılmaktadır.

İngiliz sanatçı Richard Hamilton'un çalışmalarında popüler kültür nesnelere çokça yer verdiği sonucuna ulaşmaktayız. Günlük yaşantımızın idealize edilmiş halini kurgularken çoğunlukla kolaj tekniğini kullanmıştır. Çalışmalarında kullandığı görseller reklam imajlarından oluşmakta ve her nesnenin kendine ait renk, ışık şiddeti yer almaktadır. Bu durumu olduğu gibi kompozisyonlarına taşıyan sanatçının kurgularındaki nesnelere pasif halde bırakılmaktan kaçındığını fark etmekteyiz. Kompozisyon öğelerinde ön arka ilişkisi kurarak derinlik algısı oluşturmaktadır. Kullandığı imajların günlük hayatımızda bir anlam ifade etmesinin yanı sıra insana has arzu ve hisleri de uyandırmaktadır. Dönemin popüleritesini olduğu gibi izleyiciye yansıtan sanatçı Pop-Art resmine kendi üslubu ile nitelik kazandırmıştır.

Roy Lichtenstein'in eserlerini incelediğimizde akla ilk gelen çizgi roman dergileri olmaktadır. Popüler konuları ve görselleri daha büyük boyutlarda kendi üslubunda tekrardan tasarlamaktadır. Renk, biçim ve kompozisyondaki diğer formların sadeleşerek daha çok grafiksel görünüme büründüğünü görmekteyiz. Çoğunlukla keskin hatlardan oluşan kompozisyon öğelerinin belli bir eylemi gerçekleştirmesi izlenimi sanatçının hareketli kompozisyonlar kurguladığı sonucuna ulaştırmaktadır. Çalışmalarında kullandığı renk ve formlar kompozisyondaki duygu ile hisleri izleyiciye etkin şekilde hissettirmektedir. Lichtenstein'in olay ve hareketlilik bakımından oldukça sürükleyici olan çalışmaları Pop-Art resim sanatının güçlü anlatım yöntemini desteklemektedir.

Andy Warhol'un serigrafi çalışmaları, benimsemiş olduğu seri üretim olayını yansıtmaktadır. Özellikle seri üretim nesnelere ve ünlü kişileri yani toplumdaki popüler olanı çalışmalarında konu edinmiştir. Sanatçı Pop-Art eserlerinin çoğunu, kullandığı nesne görselinin benzerini serigrafi kalıpları üzerinde tasarlayarak hazırlamıştır. Kalıplarından aldığı baskı resimleri seri halinde sunarak ritmik bir kompozisyon dengesi oluşturmaktadır. Çalışmalarında kullandığı renkler kimi zaman reklam kültürünü yansıtmakta kimi zamanda insana has arzu ve hisleri uyandırmaktadır. Sanatçı bu durumu çalışmalarındaki gerçekçi yaklaşımıyla da desteklemiştir. Pop-Art resminin temelini oluşturan popüler kültür ve seri üretim olaylarını kendi resim üslubunda çalışan sanatçı, akımın ikonlaşmış eserlerini oluşturmuştur.

David Hockney'in Pop-Art resimleri dönemin modern yaşamını ve bireylerin kişilik yapılarını gösterir şekildedir. Çalışmalarındaki figürlerin duruşları ve sergilediği hareketlerden yola çıkarak ruh halleri hakkında yorum yapmak olağandır. Durağan haldeki kompozisyonlarının izleyici tarafından keyifli, huzurlu hissedilmesinin yanısıra içten gelen hareketlilik ve aksiyon olayları beklenilmektedir. Çalışmalarında kullandığı çoğu düşük şiddetteki renkler ışık ile birleştiğinde canlılık kazandığı görülmekte ve bu sayede sıcaklık hissi vermektedir. Bu durumdan yola çıkarak sanatçının, eserlerinde ışık ve renklendirme işlemini nesnelere üzerinde duygu ve his bakımından etkin kullandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kompozisyonlarında çeşitlilik bakımından az sayıda yer alan nesnelere gerçeğe uygun ve belli bir düzen içerisinde kurgulanmıştır. Bununla birlikte kompozisyonda sade bir işleyiş gerçekleşmektedir. Pop-Art resmini konu bakımından ele alan sanatçı kurguları ve kendi üslubu ile akıma yön vermektedir.

Jeff Koons'un özellikle renk ve biçim olarak şehvet duygularını uyaran üç boyutlu çalışmaları Pop-Art sanatını teknik yönden farklı boyutlara taşımıştır. Eserlerinde kullandığı parlak renkleriyle izleyiciyi etkileyerek kendine çekmektedir. Aynı zamanda ışığı yansıtan yüzeye sahip olması bulunduğu ortamla derinlik algısı oluşturmaktadır. Kurgularının neredeyse tamamı yuvarlak hatlardan oluştuğu görülmektedir. Bu durum ortamdaki gelen ışığın kaybolmadan çalışma üzerinde yayılması ile ilişkilendirilmektedir. Sanatçı popüler kültürde yer edinmiş hatta unutulmaya yüz tutmuş nesne ve figürleri çalışmalarında kullanmıştır. Bu durumdan yola çıkarak sanatçının toplum değerlerini yansıtan yanının olması sonucuna varılmaktadır.

Pop-Art resim akımını konu ve işleyiş bakımından kendine yakın gören Kurt, bu tez çalışmasında 20. yüzyıldaki dünya savaşlarını akımın temel çıkış noktasını olarak görüp sonrasında yapılan toplumun yaşam standartlarını artırmaya yönelik iyileştirme çalışmalarına ve oluşan popüler kültüre bağlamaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren akademik olarak varlığını hissettiren Pop-Art akımının, öncül sanatçıları tarafından yapılmış çalışmaların renk, biçim ve kompozisyon ilişkisi yazar tarafından analiz edilerek yapılan bu tez çalışmasında sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- ANTMEN, Ahu (2021), 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, 11. Baskı, İstanbul: Sel Yayıncılık
- ARI DELLENBACH, Bahar (2009), Sanatsal Yaratımda Popüler Kültürün İzleri, Kişisel Yorum ve Uygulamalar, Sanatta yeterlilik tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- AKAD, Aylin (2008), Popüler Kültür ve Pop Art'ta Yazı-İmge Birlikteliği, Yüksek lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ASİLTÜRK, Fatih (2019), Popüler Kültür Tüketimi ve Basılı Popüler Kültür Tüketim Nesnelерinin Sanat Nesnesi Olarak Kullanımı, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü
- BAYRAK, Zeynep (2022), Pop Art Sanatında Nesneleşen İnsan, Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi
- BİLAL, Didem (1998), Pop Sanat ve Türk Resim Sanatına Etkileri, yüksek lisans tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
- COŞKUN, Melek (2012), Popüler Kültür ve Tüketim Toplumu, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi cilt 1 sayı1
- ÇAMLİBEL ATÇA, Hatice (2019), Popüler Kültür ile Tüketim Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÇELİK, Pınar (2019), Görsel İletişim Tasarımında Pop Art Etkisi, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- DEMPSEY, Amy (2019), Modern Sanat, 1. Basım, Hep Kitap Yayınevi
- KARACAN, Nesrin (2019), Tutku Çağının Gerçeği Pop Sanat ve Minimal Sanatın Tutumu, İdil Dergisi,
Erişim adresi: <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1552050299.pdf>
- DURAN, Yasemin (2016), Pop Sanat Bağlamında Richard Hamilton, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- EKER, Nihan (2019), Popüler Kültürün Reklamlar Üzerine Olan Etkisi, Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- EROĞLU, Seda (2021), On Yenilikçiyle Pop Art, 1. Basım, Genç Destek Yayınevi
- FARTHING, Stephen (2013), Sanatın Tüm Öyküsü, 3. Baskı, Hayalperest Yayınları
- FRIGERI, Flavia (2019), Pop Sanat, 1. Basım, Hep Kitap Yayınevi

- KORKMAZ, İbrahim (2017), Baskı Resim ve Pop Sanat, yüksek lisans tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
- KOCA, Şerafettin Eray (2019), Sinemada Anlam Yaratma Sürecinde Rengin Metaforik Kullanımı, Dergipark,
Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/737526>
- KHANACADEMYTURKCE, Pop art Nedir? (Tate Modern Müzesi/ Global Modernizm (video kaynak)
Erişim adresi; <https://www.youtube.com/watch?v=6kvKyrUJIQ0>
- KIRÇUVAL, Yelda (2021), Andy Warhol - Durmadığınız Sürece Ne Kadar Yavaş Gittiğiniz Önemli Değil, 1. Basım, Destek Yayınları
- LYNTON, Norbert, (2004) Modern Sanatın Öyküsü, 3. Baskı, Remzi Kitabevi
- MURAZ, Özlem (2009), Nur Koçak'ın Pop Sanat, Foto-gerçekçilik, Feminist Sanat ve Posta Sanatı İçerisinde İncelenmesi, Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÖTGÜN, Cebrail (1997), Pop sanat ve Andy Warhol, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, sayı 7,78-92.
Erişim adresi; <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1257/126357.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ÖĞÜT, Çağdaş Gül (2008), Popüler Kültürün Toplumsal Etkileri ve Pop Sanat, yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
- POLAT, Nazlıcan (2021), Markalaşmanın Pop Art Üzerindeki Etkisi ve Tekstile Yansımaları, Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- SAĞLAM, Ömer (2016). Küreselleşen Dünyada Tüketimin Anlamsal Çözülüşü, Cilt: 5, Sayı: 13
- SEVEN, Mutlu (2022), Sanat-reklam İlişkisi Bağlamında Pop Art Çalışmalarının Göstergebilimsel Çözümlemesi, Sanatta yeterlilik tezi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü
- ŞENÇALAR, Bora (2019), Andy Warhol, Pop Art ve Fotoğraf İlişkisi, Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü
- YASAK, Defne (2004), İngiliz ve Amerikan Pop Art'larının Karşılaştırılması ile Türkiye'de Pop Art Yansımaları, Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- WOODFORD, Susan (2019) Resimlere Bakmak, 1. Basım, Hep Kitap Yayınevi

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görse 1.** 9 Ağustos 1945'te Nagasaki'ye atılan atom bombasının düştüğü yerin 18 km üzerine yükselen yoğunlaşma bulutu. Nükleer Silah, Vikipedi Özgür Ansikopedi, https://tr.wikipedia.org/wiki/N%C3%BCkleer_silah#/media/Dosya:Nagasakibomb.j
- Görsel 2.** Red Bull marka isimli ürün tanıtım görseli /www.reklamdedektifi.com/2020/05/sifirdan-redbull-reklam/)
- Görsel 3.** Turquoise Marilyn, Andy Warhol, 1964 <https://www.wikiart.org/en/andy-warhol/marilyn-1>
- Görsel 4.** Interior II, Richard Hamilton, 1964, <https://www.wikiart.org/en/richard-hamilton/interior-ii-1964>
- Görsel 5.** Andy Warhol, “Marilyn Monroe”, 1967, <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-w/warhol-andy/andy-warhol-marilyn-monroe-pembe/>
- Görsel 6.** Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), 1963 https://www.plazzart.com/en_SE/buy/contemporary-art/roy-lichtenstein-after-whaam-screenprint-470102
- Görsel 7.** Bahçe Hortumu, Claes Oldenburg, Baden-Württemberg Almanya [https://en.wikipedia.org/wiki/Claes_Oldenburg#/media/File:Gartenschlauch_\(Freiburg\)_2962.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Claes_Oldenburg#/media/File:Gartenschlauch_(Freiburg)_2962.jpg)
- Görsel 8.** Balon Köpeği (Blue), Jeff Koons, 1994–2000 https://en.wikipedia.org/wiki/Balloon_Dog
- Görsel 9.** Richard Hamilton, Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Çekici Kılan Nedir? (1956) [https://tr.wikipedia.org/wiki/Richard_Hamilton\(ressam\)#/media/Dosya:Image-Hamilton-appealing2.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Richard_Hamilton(ressam)#/media/Dosya:Image-Hamilton-appealing2.jpg)
- Görsel 10.** Richard Hamilton, Fashion Plate (Moda Plakası, 1969, 74,7 x 60,3 cm) <https://www.wikiart.org/en/richard-hamilton/fashion-plate-1970>
- Görsel 11.** Richard Hamilton, Interior (İç Mekan) 1964, <https://www.wikiart.org/en/richard-hamilton/interior-1964>
- Görsel 12.** Richard Hamilton Treatment Room (Tedavi odası) 1984 <https://www.wikiart.org/en/richard-hamilton/treatment-room-1984>
- Görsel 13.** Roy Lichtenstein, “WHAAM!” (Güm!), 1963, 172,7 cm × 406,4 cm <https://en.wikipedia.org/wiki/Whaam!>
- Görsel 14.** Roy Lichtenstein “Boğulan Kız” 1963, 171,6 x 169,5 cm <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-l/lichtenstein-roy/roy-lichtenstein-bogulan-kiz/>

- Görsel 15.** Roy Lichtenstein“Look_Mickey” (Mickey'e bak), 1961, 121,9 cm × 175,3 cm https://en.wikipedia.org/wiki/Look_Mickey
- Görsel 16.** Roy Lichtenstein, “I Can See the Whole Room...and There's Nobody in It!” (Tüm Odayı Görebiliyorum... ve İçinde Kimse Yok!), 1961, 121,9 cm × 121,9 cm, https://en.wikipedia.org/wiki/I_Can_See_the_Whole_Room...and_There%27s_Nobody_in_It!
- Görsel 17.** Andy Warhol, Campbell's Soup Cans (Campbell'in Çorba Tenekeleri), 1962, 51 cm x 41 cm https://en.wikipedia.org/wiki/Campbell%27s_Soup_Cans
- Görsel 18.** Andy Warhol, Green Coca-Cola Bottles (Yeşil Coca-Cola Şişeleri), 1962, 210,2 cm x 145,1 cm https://en.wikipedia.org/wiki/Green_Coca-Cola_Bottles
- Görsel 19.** Andy Warhol, Marilyn Diptych (Marilyn Diptik), 1962, 205,44 cm x 289,56 cm https://en.wikipedia.org/wiki/Marilyn_Diptych
- Görsel 20.** Andy Warhol, Brillo Soap Pads Boxes (Brillo Sabun Ped Kutuları), 1964 <https://www.wikiart.org/en/andy-warhol/brillo-soap-pads-boxes-1964>
- Görsel 21.** David Hockney, A BIGGER SPLASH (Daha Büyük Bir Sıçrama), 1967 https://en.wikipedia.org/wiki/A_Bigger_Splash
- Görsel 22.** David Hockney, Amerikan Koleksiyonerler, 1968, <https://www.artic.edu/artworks/102234/american-collectors-fred-and-marcia-weisman>
- Görsel 23.** David Hockney, Kışlık Kereste(Winter Timber), <https://www.arthipo.com/tr-tr/david-hockney-kislik-kereste.html>
- Görsel 24.** David Hockney, MY PARENTS (Ailem), 1977 <https://artuk.org/discover/artworks/my-parents-199286>
- Görsel 25.** Jeff Koons Balon Köpeği (Macenta), , 1994–2000, [https:// en.wikipedia.Org/wiki/Jeff_Koons#/media/File:Jeff_KoonsBalloon_Dog_\(Magenta\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Jeff_Koons#/media/File:Jeff_KoonsBalloon_Dog_(Magenta).jpg)
- Görsel 26.** Jeff Koons, Temel Reis, 2010 <http://www.jeffkoons.com/artwork/popeye-stainless>
- Görsel 27.** Jeff Koons, Michael Jackson ve Bubbles, 1988 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/67/Michael_Jackson_and_Bubbles.jpg
- Görsel 28.** Jeff Koons Lale Buket, , 2019 <http://www.jeffkoons.com/artwork/bouquet-of-tulips>